

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER.

I^E JAARGANG

WOENSDAG 29 NOVEMBER 1916

No. 48

INHOUD

	Blz.
DE GRAANVOORZIENING IN DE NAASTE TOEKOMST	761
De nieuwe Staatsleening	763
De toekomstige handelsrelaties van het Balkanschiereiland..	764
Militairisme in de Vereenigde Staten.....	764
Gemeentelijk Giro-wezen	765
Vooruitgang van het handelsverkeer van de Philippijnen..	766
INGEZONDEN STUKKEN:	
Waardebepaling van voorraad, grondstoffen en bezittingen	766
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	767
MAANDCIJFERS:	
Engelsche handelsstatistiek	767
Nederlandsche handelsstatistiek	768
Emissies in November 1916	769
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	769—777
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

Bijdragen en mededeelingen den inhoud betreffende, alsmede gegevens voor de afdeling „Statistieken en Overzichten” gelieve men te zenden aan het secretariaat, Geldersche Kade 21 b, Rotterdam, telefoon No. 3000.

Abonnementsprijs franco p. p. in Nederland f 10,—, buitenland en koloniën f 12,— per jaar. Losse nummers 25 cents.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief.

Mededeelingen betreffende abonnementen en advertentiën richtte men tot Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, Den Haag.

28 NOVEMBER 1916.

De onophoudelijk elkaar opvolgende geldonttrekkingen hebben den toestand van de markt geheel veranderd. De stemming was deze week dan ook weder zeer vast en de koersen trokken belangrijk aan. Particulier-disconto steeg van 2% tot 3½ pCt. en bereikte daarmee een sedert meer dan een jaar niet genoteerde hoogte. Ondanks de hogere prijzen was de vraag naar wissels bovendien zeer gering, zoodat de koersen meestal slechts nominaal waren. De prolongatie-rente noteerde aanvankelijk nog 2¾ pCt., daarna 3 pCt.

* * *

Ter consolideering van de groote vlottende schuld en de verdere behoefte van de schatkist is door den Minister van Financiën een wetsontwerp ingediend tot het aangaan eener geldleening groot f 125 miljoen in 4 pCt. obligatiën à 97 pCt., waarvan de uitgifte dus spoedig kan worden tegemoet gezien. In verband hiermede en met de talloze nieuwe uitgiften, die dagelijks geannonceerd worden, is een verflauwing van de geldprijzen dan ook nauwelijks te verwachten.

In den weekstaat van de Nederlandsche Bank zijn niet veel veranderingen. De binnenlandsche wissels zijn met ruim 5 miljoen verminderd door afbetaling van de Regeering. De voorraad gouden munt is met 2½ miljoen gulden vermeerderd; de biljetten-omloop is met 2.300.000 gulden afgenomen. *Mand*

DE GRAANVOORZIENING IN DE NAASTE TOEKOMST.

In de afgelopen week verscheen in de dagbladen een bericht omtrent uitvoerverboden voor tarwe en maïs, die in Argentinië te verwachten zouden zijn. Dit bericht heeft velen, die anders voor de graanvoorziening van Nederland weinig belangstelling toonen, doen bedenken, hoeveel belang zij als verbruikers van brood en vleesch hebben bij een voldoende aanvoer naar ons land van tarwe en voedergranen. Wanneer men zich rekenschap geeft van de hooge mate, waarin de voeding van ons volk afhankelijk is van den graanaanvoer van overzee, ziet men met bevreemding, hoe weinig belangstelling de vele, met dien aanvoer in verband staande, problemen ondervinden. In de vele economische overzichten en verhandelingen over den toestand van ons land gedurende den wereldoorlog zoekt men meestal tevergeefs naar uiteenzettingen over de voorziening met buitenlandsch graan. Een betreurenswaardig verschijnsel is bovendien de onnauwkeurigheid en veelal gedeeltelijke of zelfs geheele onjuistheid van de meeste der karige berichtjes, die soms in onze bladen over dit onderwerp te vinden zijn. Voor hoeveel onderwerpen van economischen aard in binnen- en buitenland vraagt niet de courant dagelijks onze aandacht, doch meestal zoekt men tevergeefs naar berichten over den aanvoer van het voornaamste voedsel van mensch en dier, het graan. Inlichtingen over voorraden en oogsten vindt men onder de marktberichten, doch over de pogingen der volken, om zich in deze zware tijden van voldoende graan te voorzien, welke pogingen meer en meer een strijd om het bestaan beginnen nabij te komen, vindt men zelden of nooit iets vermeld. En als dan eindelijk de elkaar opvolgende verschijnselen geleid hebben tot eene belangrijke gebeurtenis of tot een economischen maatregel, die de vermelding waard wordt geacht, dan is het publiek verrast en verontrust en weet het veelal de beteekenis daarvan niet op de juiste waarde te schatten. Het is niet onmogelijk, dat de beteekenis van het bericht omtrent de Argentijnsche uitvoerverboden in werkelijkheid minder verontrustend behoort te worden opgevat, dan een onvoorbereide allicht zoude doen. In de wekelijksche overzichten in dit blad is geregeld beschreven, welke moeilijkheden in dit seizoen de graanvoorziening van West-Europa medebrengt. Het bericht over de uitvoerverboden in Argentinië is eene aanleiding, om die moeilijkheden nog eens na te gaan.

In het vorige seizoen zijn in vrijwel alle graan-uitvoerlanden de oogsten zeer overvloedig geweest. In

Noord-Amerika en Canada was de tarweopbrengst zoo groot als nooit te voren. Van Juli tot December 1915 hebben deze landen voorzien in 91 pCt. van de tarwebehoefte van Europa en gedurende het eerste halfjaar van 1916 hadden zij op denzelfden voet kunnen voortgaan. Ook in Argentinië was echter de tarweoogst zeer bevredigend en in Australië was de opbrengst van ongekenden omvang, zoodat het groote moeite heeft gekost, den oogst tijdig binnen te brengen, en nog grooter moeite om althans een flink gedeelte naar Europa te vervoeren. Ook van maïs bestond overvloed in Noord-Amerika en Argentinië en slechts het gebrek aan voldoende scheepsruimte veroorzaakte nu en dan eenige stagnatie in den voortdurenden stroom van graan van overzee naar Europa, welke stagnatie echter niet tot groote bezwaren heeft geleid, afgezien dan van locale moeilijkheden in ons land, waar wij in het voorjaar van 1916 met de bekende tarweschaaarschte en bruinbroodperiode te worstelen hebben gehad. Het eveneens bij ons steeds gevoelde gebrek aan veevoeder vond zijn oorzaak grotendeels in beperkings-maatregelen der Britsche Regeering. De overvloed aan tarwe en maïs bracht de prijzen in de uitvoerlanden nog op het einde van het seizoen op een zeer laag niveau, zoodat de prijzen de productiekosten niet dekten en in Argentinië zelfs sprake was van Regeerings-maatregelen ter verhooging van de graanprijzen, teneinde de landbouwers voor te groote verliezen te behoeden.

In enkele maanden is in dezen toestand eene groote verandering ingetreden. Door verschillende oorzaken, waaronder droogte en plantenziekte, is in Amerika en Canada, doch vooral in het eerste land, de oogst der zomertarwe ver ten achter gebleven bij dien van het vorige seizoen en de geheele tarweopbrengst in de Vereenigde Staten heet slechts weinig meer dan voldoende te zijn om de behoefte van het land zelve te dekken. Wanneer niet van den vorigen enormen oogst een groot gedeelte ware overgebleven, dan zoude de uitvoer dit jaar al zeer gering zijn geweest. In Canada is wel is waar een flink overschot voor uitvoer beschikbaar, ofschoon dit eveneens veel kleiner is dan in het vorige jaar, doch het ligt voor de hand, dat de Canadeesche tarwe in de eerste plaats gereserveerd blijft voor Engeland en de ententelanden. Ondanks den kleinen oogst is de uitvoer van tarwe uit Noord-Amerika sedert den aanvang van het nieuwe seizoen zeer groot geweest en van Juli tot half November leverden de Vereenigde Staten en Canada 66 pCt. van alle naar Europa verscheepte tarwe. Er bestaat dus alle reden voor de vrees, dat in het begin van 1917 de Noord-Amerikaansche tarweverschepingen sterk zullen afnemen en Europa meer dan tot nog toe op andere landen zal zijn aangewezen. Daarvoor nu komt in de eerste plaats Argentinië in aanmerking, doch, als door eene speling van het noodlot, heeft dat land sedert Augustus eene ongekende periode van droogte doorgemaakt, die vooral in de Noordelijke helft de tarwe zeer sterk heeft benadeeld. Taxaties, die de helft van de in onze eerste wintermaanden te oogsten tarwe als verloren aangaven, waren reeds in het begin van November vrij algemeen en ofschoon in de afgelopen week eenige regen gevallen is, was het kwaad veelal reeds onherstelbaar. Reeds sedert September kwamen uit Argentinië berichten omtrent den slechten stand der tarwe en tezamen met de ongunstige resultaten in Noord-Amerika brachten zij allerwegen eene verhooging van den tarweprijs teweeg, die geleid heeft tot eene verdubbeling in de waarde van tarwe sedert Juni 1916.

Gelukkig vertoonde zich bij al dien tegenspoed een lichtpunt. In Australië was op den prachtigen oogst van het vorige seizoen weder een voorspoedig tarwejaar gevolgd en de oogst, die nu aanvangt, belooft weder zeer goed te worden. Daar ligt dus voor Europa een zeer groote voorraad tarwe ter verscheeping ge-

reed, want ook van het vorige jaar is een zeer groot gedeelte van den oogst onverscheept gebleven. De moeilijkheid is echter, deze tarwe naar Europa te verschepen. De lange duur der reis is in deze tijden van schaarschte aan scheepsruimte een niet te overschatten bezwaar. Een schip, dat per jaar 6 tot 7 maal eene lading tarwe uit Noord-Amerika kan halen of 4 tot 5 maal eene rondreis kan volbrengen naar Argentinië, maakt slechts $2\frac{1}{2}$ reis naar Australië. Voor voorziening in eenzelfde behoefte aan tarwe zijn dus van Australië bijna driemaal zooveel schepen noodig als van Noord-Amerika en hoe meer dus een land is aangewezen op tarwe-aanvoer uit Australië, hoe zwaarder het gebrek aan scheepsruimte drukt. In normale tijden zoude de toestand, zooals wij dien nu hebben, zelfs indien men de tarwe uit Rusland en Roemenië buiten rekening laat (hiertegenover staat, dat de centrale mogendheden niet als tarwe-importeurs behoeven te worden medegerekend) misschien wel hebben geleid tot prijsverhoging, doch reden tot ongerustheid zoude hij waarschijnlijk niet hebben gewekt. De tarwe-overschotten in alle uitvoerlanden tezamen, vermeerderd met de West-Europeesche oogsten, zijn ook dit jaar kwantitatief voldoende om in de behoefte van de Europeesche tarwe-importeerende landen te voorzien. Het groote bezwaar is dus slechts de verre afstand van Australië in verband met het gebrek aan scheepsruimte.

Teneinde de gevolgen van dit bezwaar te voorkomen, is in Engeland op 11 October de tarweaanvoer door de Regeering ter hand genomen. Deze maatregel was niet in de eerste plaats bedoeld ter beteugeling der prijsverhoging, doch beoogde schaarschte te voorkomen en vooral den aanvoer uit Australië te regelen. Niet de prijs verdient in den tegenwoordigen tijd in de eerste plaats de belangstelling, doch de hoeveelheid, die kan worden aangevoerd. Men berekent, dat voor Engeland althans tot April de tarwevoorziening is verzekerd en dat dus voor de overige maanden van het seizoen geen ongerustheid behoeft te bestaan. Ook voor de andere Entente-landen heet, dank zij de centrale organisatie te Londen, voldoende te worden gezorgd. Ook die landen zullen een gedeelte der Australische tarwe ontvangen, welke door de daarvoor te Londen bestaande commissie voor de Regeering van het Australische Gemeenebest, welke den tarweuitvoer regelt, wordt verdeeld.

Ons interesseert echter in de eerste plaats, in hoeverre voor ons eigen land reden tot ongerustheid bestaat. Het is zeer de vraag, of wij op Australische tarwe mogen rekenen. Wel wordt aan het eveneens neutrale Noorwegen tarwe uit Australië afgestaan, wellicht als vergoeding voor de groote voordeelen, welke Engeland ondervindt van de Noorsche handelsvloot, die zich, ofschoon zeker niet met geheele instemming der reeders, voor een groot gedeelte tijd gebruiken voor de gevaarlijke vrachtaart voor de Entente. Maar is voor ons land op eene dergelijke tegemoetkoming te rekenen, waar toch de Australische tarwe in de eerste plaats voor de Ententelanden bestemd zal zijn? En indien ons een deel van dien oogst wordt afgestaan, is dan onze handelsvloot in staat om, ondanks den langen duur der Australische reizen, voldoende tarwe aan te voeren? Het valt te vreezen, dat zelfs indien voor Nederland Australische tarwe wordt beschikbaar gesteld, de laatste vraag ontkennend dient te worden beantwoord en wij ons gedwongen zouden zien, liever van de Australische tarwe af te zien, dan de capaciteit onzer vloot sterk te verminderen, door haar de lange reizen naar Australië te doen ondernemen. Bevrachten van Noorsche schepen zoude misschien mogelijk zijn, doch waarschijnlijk niet in groote mate, want vele Engelsche maatregelen, bijvoorbeeld in zake kolenschaarschte, zijn zoo doeltreffend, dat voor de neutrale vaart slechts nu en dan Noorsche schepen beschikbaar zijn.

En onze eigen vloot heeft reeds moeite genoeg om in de behoeften van het land aan het allernoodigste te voorzien, om de aderlating der lange reizen naar Australië te kunnen verdragen. Ons zal dus weinig anders overblijven, dan te trachten onze tarwebehoefte te blijven dekken in Noord- en Zuid-Amerika.

Die gevolgtrekking brengt ons dus weder tot het aangekondigde Argentijnsche uitvoerverbod. Misschien is het juist, dat van Noord-Amerika na Februari niet veel tarwe meer mag worden verwacht, ofschoon in deze materie pessimistische verwachtingen dikwijls overdreven blijken te worden. Het schijnt echter, dat eene zekere vermindering dient te worden verwacht en dan blijft nog slechts Zuid-Amerika als leverancier over. Is nu te verwachten, dat levering van daar binnenkort onmogelijk zal zijn? Een positief antwoord op die vraag is moeilijk te geven, daar de berichten omtrent den waren aard van het verbod uiterst schaarsch zijn. Er bestaat echter aanleiding tot gegronde hoop, dat van een bepaald uitvoerverbod geen sprake zal zijn. Het bericht sprak van een *gedeeltelijk* uitvoerverbod en zonder zich aan overdreven optimisme schuldig te maken, mag men dus vermoeden, dat hier geen sprake is van een eigenlijk uitvoerverbod, doch van een voorschrift, dat eene zekere voor het binnenlandsch gebruik benoedigde hoeveelheid in het land houdt, terwijl de rest mag worden uitgevoerd. Dit zoude niets anders zijn dan wat in normale tijden zonder speciaal voorschrift geschiedt. Slechts de voor de behoefte van het land niet benoedigde hoeveelheid wordt dan uitgevoerd, omdat, zoodra de uitvoer die grens zoude overschrijden, de locale prijs zoude stijgen boven export-pariteit. Daar echter tegenwoordig de prijs niet zulk een remmenden invloed op den export uitoefent en de Europeesche landen bij de dekking van hunne behoefte, ook zonder zich veel om den prijs te bekommeren, zich zoo goed mogelijk dienen te voorzien van tarwe, nu is een voorschrift noodig om voldoende tarwe in het land te behouden voor eigen gebruik. Het feit reeds, dat de tarwe-termijnmarkten in Noord-Amerika niet zijn gestegen op het bericht omtrent het uitvoerverbod, doet vermoeden, dat bovenstaande uitlegging de juiste is. In dat geval zal dus ons land waarschijnlijk uit Argentinië nog genoeg tarwe kunnen betrekken om voor gebrek gevrijwaard te blijven. Op hooge prijzen mag echter, ook in dat geval, worden gerekend en groote zuinigheid blijft geboden. De invoering van algemeene broodkaarten, waarvan sprake schijnt te zijn en welke tengevolge zoude hebben, dat werkelijk de tarwe uitsluitend gebruikt wordt voor het doel, waarvoor zij wordt aangevoerd, is daarom alleszins te rechtvaardigen.

De aanvoer van veevoeder zal waarschijnlijk niet even groote bezwaren ondervinden als de tarwevoorziening. De maïsogst belooft namelijk in Noord-Amerika een flinke opbrengst, ofschoon niet vast te stellen valt, hoezeer het maïsverbruik in het land zelve, in verband met den kleinen tarweogst, is uitgebreid. De maïsogst in Amerika is echter van zoo grooten omvang (hij bedraagt in dit jaar meer dan viermaal de hoeveelheid der geoogste tarwe) dat uitvoer van een klein gedeelte reeds op den toestand in Europa grooten invloed uitoefent. Dezelfde droogte, die in Argentinië de tarwe zoo heeft geteisterd, heeft echter aan de jonge maïsplanten ook veel kwaad gedaan. Daarbij kwam nog een abnormaal groote sprinkhanenschade en van den maïsogst, die in Februari/Maart plaats vindt, verwacht men in Argentinië al evenmin veel goeds. Daarbij komt nog, dat de alfalfa, het Argentijnsche veevoeder bij uitnemendheid, evenzeer sterk van de droogte geleden heeft en het maïsverbruik daar dus groter is dan gewoonlijk. Wij mogen echter hopen, dat de regen van de vorige week nog veel goed heeft gedaan en het bericht omtrent het eveneens gedeeltelijke uitvoerverbod van maïs mag

dus gereedelijk op dezelfde wijze worden uitgelegd als hierboven voor tarwe is geschied. Omtrent de grondheid van die uitlegging zal zeker de naaste toekomst uitsluitsel geven.

Ook dient niet te worden vergeten, dat reeds in Mei de weiden in ons eigen land in een gedeelte der veevoeder-behoefte voorzien.

Behalve maïs dient nog gerst als veevoeder, alsmede lijnzaad, dat na uitpersing der olie in den vorm van lijnkoeken als veevoeder wordt gebruikt. Van beide artikelen nu is de voorraad in de uitvoerlanden weder beperkt. De gerstogst in Noord-Amerika is veel kleiner dan in het vorige jaar en het lijnzaad in Argentinië, het eenige land, dat voor Nederland voor aanvoer van dit artikel in aanmerking komt, heeft door de droogte hevig geleden, zoodat de aanvoer sterk is verminderd. Ook voor veevoeder zal een voldoende aanvoer dus moeilijkheden met zich brengen, ook al, omdat niet, zooals voor de tarwe, eene speciale voorraadschuur voor de Entente-landen aanwezig is en alle importeerende Europeesche landen zich in dezelfde markten hebben te voorzien. Gelukkig echter bestaat er voor Nederland wel zulk een voorraadschuur en wel in Nederlandsch-Indië. Daar heeft in de laatste jaren de maïsaanplant zich sterk ontwikkeld en maïs is er tot een uitvoerartikel van betekenis geworden. Nu door onze Regeering aan de op Indië varende stoomvaart-maatschappijen is voorgeschreven, 50 pCt. harer scheepsruimte voor veevoeder te reserveeren, mag uitbreiding van den aanvoer van maïs worden verwacht en wij vinden daarin althans eenig tegenwicht tegen de te verwachten vermindering van den aanvoer van voedergranen van andere landen.

J. S. *Ch. L. Thun*

DE NIEUWE STAATSLEENING.

Voor de derde maal sedert het uitbreken van den oorlog heeft de Regeering een wetsontwerp ingediend tot het aangaan van een geldleening. Afgezien van bedrag, data, rentevoet en koers van uitgifte is het thans ingediende ontwerp vrijwel geheel gelijklopend aan zijn beide voorgangers, zelfs draagt het zoozeer den stempel van een copie, dat een „Nota van Drukfeilen” noodig is geweest voor wijziging van een paar artikelen, waar men den rentevoet der vorige leening had laten staan!

Het wetsontwerp zou tot geen bespreking aanleiding geven, ware het niet, dat de omstandigheden, waaronder de achtereenvolgende uitgiffen hebben plaats gevonden, zich allengs belangrijk hebben gewijzigd. Reeds bij de tweede leening kon het rentetype tot 4½ pCt. worden teruggebracht, thans wordt voorgesteld een 4 pCt. leening uit te geven tegen den koers van 97 pCt. Wat dit alles mogelijk gemaakt heeft, behoeft hier niet nader te worden aangetoond. Het is waar, dat verschillende omstandigheden er op wijzen, dat op het oogenblik de geldruimte hier te lande stellig niet meer de afmetingen bezit van enkele maanden geleden, dit neemt niet weg, dat rentevoet en uitgiftekoers gemotiveerd schijnen. Men moet bovendien bedenken, dat, zooals bekend, ieder jaar in de laatste maanden zekere verstijving op de geldmarkt pleegt in te treden, en dat de stortingen op de voorgestelde leening eerst in de maanden Februari—Mei van het volgend jaar zullen plaats hebben. De vraag komt dan echter op: is het nog wel noodig de bij de vroegere leeningen gevolgde gedragslijn nog verder door te trekken en ook thans weder in de lucht te klappen met een zweep om deze zoo noodig op rugen en schouders der bevolking te doen neerdalen?

Ook de minister heeft zich blijkbaar deze vraag gesteld, welke hij beantwoordt met de volgende zinsede uit de Memorie van Toelichting: „Nu het (systeem) echter reeds tweemaal is toegepast en de Staat nog steeds in zeer bijzondere omstandigheden verkeert, heeft de ondergeteekende vrijheid gevon-

den om op den eenmaal ingeslagen weg voort te gaan." En bij de verdere motiveering stelt hij de bepalingen omtrent een eventuele gedwongen leening meer voor als een mooie reclameplaat „om algemeene belangstelling voor de leening op te wekken” ¹⁾ dan als de stereotype stok achter de deur „om het publiek te dringen tot deelneming onder voorwaarden, waaronder dit het inteekenen op de leening als een zware last zoude beschouwen” ¹⁾. Deze verzachting van het dreigement hangt waarschijnlijk samen met het feit, dat de straf, op onvrijwillige deelneming gesteld, thans niet slechts één percent rente, maar bovendien drie percent emissiekoers bedraagt!

Reeds bij de vorige leening is in de afdelingen der Tweede Kamer de noodzakelijkheid der bepalingen omtrent een gedwongen leening in twijfel getrokken. De toen reeds merkbare geldruimte, de indruk naar buiten en het bezwaar, kunstmatig inschrijvers te trekken, die niet over vlottende middelen beschikken, waren de argumenten er tegen. Dit alles geldt thans in niet mindere mate. Dat het middel nu reeds tweemaal is toegepast, mag niet uit het oog doen verliezen, dat het voor ons staatscrediet zijn bedenkelijke zijden behouden blijft. En wat het laatste argument betreft, het blijft een nadeel, indien personen met bedreiging van dwang worden genoopt tot het nemen van obligatiën, die zij òf zeer spoedig zullen moeten verkoopen, òf beleenen, welk laatste uitzetting van het opereerend kapitaal der Nederlandsche Bank, en diensgevolge nieuwe vermeerdering van de hoeveelheid ruilmiddelen tengevolge kan hebben. Terwijl juist een werkelijk vrijwillige staatsleening — men zie naar de oorlogvoerende landen om ons heen — leiden kan tot ontlasting der centrale bank en daardoor een remmenden invloed kan uitoefenen op de stijging der biljettencirculatie.

Is het inderdaad noodig maatregelen te nemen ter verzekering, dat de staat zich de noodige middelen kan verschaffen, dan is het de vraag of boven de thans gevolgde methode dan nog niet een andere de voorkeur zou verdienen, n.l. het in het leven roepen van een zekere regeling voor het geheele emissiebedrijf. Terwijl toch vrijwel overal elders de regeling van het emissiebedrijf aan die van het beurswezen is voorafgegaan of althans gelijktijdig heeft plaats gevonden, is hier te lande slechts de beurshandel onder zeker regeeringstoezicht gesteld.

DE TOEKOMSTIGE HANDELSRELATIES VAN HET BALKANSCHIEREILAND.

Onder den titel „Adriatica” wijdt de Statist aan de toekomst van het Balkanschiereiland een artikel, dat, ontdaan van talrijke voorspellingen omtrent den afloop van den oorlog, van genoeg algemeen belang is, om in deze kolommen te worden weergegeven.

Zuid-Oost Europa, aldus genoemd weekblad, is een van de landstreken bij uitnemendheid voor agrarische productie en, hoewel de cultuur er nog weinig intensief is, zijn voortbrenging bereikt thans reeds die mate, dat het jaarlijks een aanzienlijke hoeveelheid producten van landbouw en veeteelt ten uitvoer beschikbaar heeft. Tot dusverre vond dit overschot bijna uitsluitend zijn weg naar of over Turkije eenerzijds en Oostenrijk-Hongarije aan den anderen kant. De schrijver van het opstel in de Statist meent, dat de beste weg, waarlangs de producten der Balkanlanden de wereldmarkt kunnen bereiken, voert over de havens aan de Adriatische Zee.

West-Europa, daaronder begrepen het Vereenigd Koninkrijk, zoo betoogt hij, moet trachten zoo spoedig mogelijk verandering te brengen in de beschreven toestanden. Een gebied voor de productie van de behoeften der West-Europeesche landen ligt nog ver-

onachtzaam in het Zuid-Oosten van ons werelddeel, waar een vlijtige, huiselijke, geringe eischen stellende bevolking bereid is de cultuur van den grond ter hand te nemen in een voor arbeid van blanken zeer geschikt klimaat, gunstiger dan het Indische. De vrachten voor het vervoer der oogstproducten naar West-Europa zullen belangrijk geringer zijn dan de thuisvrachten uit de Nieuwe Wereld. Uitmuntende havens biedt de Oostkust der Adriatische Zee in ruime mate, maar het verkeer is er onbetekenend door het ontbreken van goede verbindingen met het binnenland.

En dit is het hoofdpunt van het betoog van den schrijver in de Statist. Om den Balkan onafhankelijk te maken van de Centrale mogendheden en het gebied voor een levendigen handel met West-Europa — blijkens het artikel speciaal Engeland en Frankrijk — te ontsluiten, zijn verkeerswegen noodig van het binnenland van het schiereiland naar de havens aan de Adriatische Zee. De hooggebergten, die thans die beide deelen van het schiereiland gescheiden houden, mogen vroeger voor zulk een afvoerweg een hinderpaal hebben gevormd, na den bouw van vier pacific-railways in Noord-Amerika dwars door de Rocky Mountains, kunnen de gebergten van het Balkanschiereiland geen onoverwinnelijke moeilijkheden meer opleveren.

Veel is in diplomatieke kringen reeds gesproken over de Adriatische Zeehaven, die een van de levensbelangen van Servië zou uitmaken. Men moge aannemen, dat Rusland en Italië bereid zijn, Ragusa of Cattaro daarvoor aan te wijzen, in handelskringen verwacht men meer van den ondernemer, die op het Balkanschiereiland het werk wil verrichten van hem, die Alberta met Britsch-Columbia verbond of die de kortste en gemakkelijkste route door de Andes in het leven riep. De groote man in Zuid-Oost-Europa, „after the kings and captains have departed” zal degene zijn, die spoorwegverbindingen tot stand brengt van den Donau en van de Drave met de Adriatische Zee.

Terloops merkt de schrijver op, dat zulke spoorwegen ook tal van bergstreken en hoogvlakten voor de cultuur zullen kunnen ontsluiten. Zoo wijst hij gebieden aan, die voor wolproductie in aanmerking komen, andere, welke geschikt zijn voor teelt van rundvee, weer andere, waar tarwe, gerst, haver en maïs met vrucht kunnen worden verbouwd. En hij verwacht, dat al deze producten — artikelen, waaraan Engeland behoefte heeft — tezamen met een groot deel der tegenwoordige exportgoederen, hun weg zullen vinden naar de West-Europeesche markten.

Welken invloed een spoorwegverbinding met de Adriatische kust op het handelsverkeer tusschen de Balkanlanden en Italië zal uitoefenen bespreekt de schrijver niet: hij ziet in den spoorweg slechts een verbinding tusschen het schiereiland en West-Europa, met name Engeland en Frankrijk. „Once turned to the West, Adriatica will make a steady progress”. Hopen wij, dat Nederland, hetwelk niet door den schrijver genoemd, niettemin tot West-Europa behoort, mede zijn aandeel in dit „steady progress” zal weten te verkrijgen.

MILITAIRISME IN DE VEREENIGDE STATEN.

Hier te lande is tot dusverre slechts weinig aandacht geschonken aan eene toespraak, in September l.l. door Frank A. Vanderlip, den president der National City Bank, op de Bankers' Convention te Kansas City gehouden en getiteld: The need for a United Nation.

Vanderlip begint met er op te wijzen, dat in deze veelbewogen tijden talloze onderwerpen voor bespreking in aanmerking komen, maar dat slechts één zaak werkelijk belang heeft, n.l.: „the need of universal military industrial and economic preparedness.” Hij vervolgt: „I believe that the surest insurance of peace this country can have is the universal training in military service of its men. I admit that perhaps

¹⁾ Wij citeeren deze zinnen uit de Memorie van Toelichting.

there is no other subject regarding which I have so diametrically changed my opinions. I once thought you could count universal military service as an economic waste. I feel confident in the light of the events of the last two years, that it is not only a military necessity of superlative importance, but that our national life would draw a unity, our democracy would receive a reinvigoration and our youth would obtain a physical training and comprehension of the value of obedience and a patriotic devotion to the welfare of the nation, which could be obtained in no other way." Ook voor Amerikanen, zegt spreker, moeten de nationale belangen, en niet het behalen van winst, de hoofdzaak zijn.

De betrekking, die Vanderlip vervult, geeft aan zijne woorden een officieus karakter, en de verwachting van zoovelen, dat na den oorlog eene geheele of althans gedeeltelijke ontwapening mogelijk zal zijn, vindt in dergelijke toespraken niet bepaald steun.

• Ofschoon op een ander gebied, verdient ook Vanderlip's beschouwing over de toekomst der industrie na den oorlog de aandacht. Door den nood gedrongen, is in Engeland de industrie nieuwe banen opgegaan; met oude sleur is gebroken en het initiatief heeft gelegenheid tot ontplooiing gevonden. De loonen zijn sterk gestegen; dit heeft op de rentabiliteit geen nadeeligen invloed uitgeoefend, aangezien men met oorlogsleveranties te doen heeft. Maar na het tot stand komen van den vrede zal dit peil alleen bij intensieve productie kunnen gehandhaafd worden en dit zal volgens spreker juist door de vermeerderde energie mogelijk zijn.

Maar dan zullen de Vereenigde Staten ten achter staan. Voorspoed is nooit een sterke prikkel tot het aanbrengen van verbeteringen, en — hiermede komt spreker tot zijn uitgangspunt terug — het is dan ook noodig door „training" zich op de moeilijke jaren voor te bereiden.

GEMEENTELIJK GIRO-WEZEN.

Antwoord aan mr. S. de Vries Czn.

Tot mijn leedwezen was ik niet vroeger in de gelegenheid, den heer mr. S. de Vries Czn. te dienen van replek op zijn antwoord in zake het gemeentelijk giro-bedrijf. Laat ik beginnen met te zeggen dat de vragen in mijn artikel van 27 September min of meer tastend en aarzelend gesteld waren, omdat ik niet volkomen zeker was, dat in de debatten en elders mijn hoofdbezwaar niet nadrukkelijk besproken of althans aangeroerd was. Vandaar dat ik vroeg om c.q. beter onderricht en van ongelijk overtuigd te worden. Uit mr. De Vries' antwoord blijkt inderdaad dat ik gelijk had en dat werkelijk het groote gevaar, waarop ik wees, niet ernstig onder de oogen gezien was: mr. De Vries wijdt er nu eenige kolommen druks aan, om aan te toonen dat het zoo'n vaart niet loopen kan.

In zekeren zin doet het mij genoegen dat ik met mijn replek heb moeten wachten, want ik ken nu, uit het artikel van onzen wethouder voor de financiën in de „Stemmen des Tijds", gedeeltelijk overgenomen in het Handelsblad van Vrijdagavond 3 November, de psyche van mijn geëerden tegenpleiter beter, en dat is een onwaardeerbaar voorrecht als men elkander goed begrijpen zal. De heer De Vries is n.l. een optimist pur sang. Hij heeft met zijn medegedeputeerden eenige weken in de groote steden van Giro-land vertoefd en daar gedineerd in de groote hotels en bier gedronken in gezellige restaurants en avondgelegenheden, en van de economische gevolgen van den oorlog heeft hij niets gezien dan een enkele vrouwelijke tramconductor; overigens was alles, zoolat niet botertje-tot-den-boom (dat artikel was wel wat schaarsch), dan toch buitengewoon goed. Of dit nu inderdaad ook een gevolg van het onvolprezen

giro-verkeer was, blijkt niet, maar in ieder geval bedoelt 's heeren De Vries' reisbeschrijving glashelder aan te toonen, dat alle praatjes over armoede en gebrek en duurte in Duitschland maar malligheid zijn.

Deze vroolijke en zonnige kijk op de dingen, die men, uit niet minder waarheidlievende bron, ook wel eens heel anders heeft hooren beschrijven, bewijst, dat de heer De Vries een optimisme bezit, dat hem zeker bij de zware en sombere taak die hij heeft te vervullen als beheerder van zijn moeilijk stedelijk departement, in hooge mate te stade moet komen.

Datzelfde — ik kan hier niet zeggen: gelukkige — optimisme heeft zijn antwoord op mijn zwaartillend artikel beheerscht, en nu ik dat weet, mag ik natuurlijk niet spreken van oppervlakkigheid, maar mag ik toch zeker wel met een enkel woord de sourdine zetten op de cithersnaren, waarbij hij de „zegeningen" van het gemeentelijk giro-bedrijf bezingt.

Bij de aankondiging van 's heeren De Vries' antwoord op mijn vragen heeft de redactie van het Handelsblad (26 October, avondeditie) er reeds op gewezen, dat de schrijver mij ten aanzien van de hoofdzaak — de gevaren van een zoo uitgebreid mogelijk gemeentelijk giro-wezen bij het uitbreken eener crisis, bij een plotselinge *geldpaniek* — misverstaan en mijn argumenten op dit punt niet weerlegd heeft.

De heer De Vries verklaart gemoedelijk dat er inderdaad bij een eventueel in te richten gemeentelijken giro-dienst wel deugdelijk gelet zal worden op de liquiditeit van de middelen, en hij acht het niet moeilijk aan dien eisch (die toch inderdaad de hoofdzaak is en waarvan het eenigszins wonderlijk aandoet te hooren dat men hem „niet zal mogen verwaarloozen"!) te voldoen. Want, zegt hij, de gemeente beschikt hierbij over alle hulpmiddelen, die aan eenige particuliere bank ten dienste staan. Wij vragen opnieuw: welke? Bezit de gemeente beleenbare effecten en discontabele wissels? Zal zij de schuld harer rekeninghouders gebruiken om een voordeelige en liquide belegging te zoeken, of om kas te hebben voor hare niet-realiseerbare publieke werken, voor duurte-toeslagen en loonsverhoogingen en sociale uitgaven? Het antwoord op beide vragen is natuurlijk niet moeilijk. Maar dan is daarmede ook het gemeentelijk giro-wezen veroordeeld. Temeer omdat, zooals de heer De Vries zelf zegt, de rekeninghouders in de eerste plaats zullen gerecruteerd worden uit de eigenlijke kleine burgerij, die met haar kleine kasmiddelen niet bij de banken terecht komt, maar die dan ook bij een plotselinge paniek geen enkel stootje verdragen en allerminst wachten kan totdat de gemeente hier of daar geld zal opgenomen hebben om de saldi in constanten terug te betalen. Kom, kom, zegt de schrijver, zoo'n vaart zal het niet loopen, want der gemeente staat immers een gemakkelijke weg open om geld te maken: zij fabriceert anticipatie-biljetten (dat „machtige credietmiddel") en beleet of disconteert die bij de Nederlandsche Bank. Maar nu vraag ik toch met alle bescheidenheid die mij past tegenover onzen wethouder voor de financiën: 1e. is hij zoo zeker, dat juist bij een alles ontwrichtende crisis die biljetten zoo terstond zullen zijn onder te brengen? en 2e. vooral: wie richt er nu een financieele instelling op met de zekerheid dat, als het mocht „hokken", niet op normale wijze in de behoefte zal kunnen worden voorzien, maar ongedekt papier in circulatie zal moeten gebracht worden? Dat dit laatste geschiedt op het oogenblik van een crisis als die van 1914, die slechts weinigen hebben kunnen voorzien en wier omvang ook zelfs die weinigen niet in de verste verte hebben kunnen meten, spreekt van zelf. Maar wat zou men denken van een rijks- of gemeente-instelling die, na de les van 1914, opgericht werd met de volledige zekerheid, dat zij in geval van nood slechts een catastrofe onder de kleine burgerij (en indirect dus een algeheel onheil) zal kunnen bezweren door de uitgifte van misschien niet eens gemakkelijk te plaat-

sen crediet-papier? Men zou even goed, zich het lap-middel van 1914 herinnerende, kunnen zeggen: wel, wij gaan bij zulk een crisis naar de stadsdrukkerij, wij laten stedelijke zilverbons drukken en daarmee stellen wij onze rekening-houders tevreden! Wat in 1914, bij het geheel onverwachte, een prachtige tijdelijke uitkomst bleek te zijn, kan men toch niet gebruiken als basis voor de oprichting van een financiële dienst!

Dat een gemeentelijke giro-rekening groter waarborgen van veiligheid aanbiedt dan het hebben van saldi bij de groote en goedbeheerde geldinstituten, is een gratuite bewering, die de heer De Vries in gebreke blijft nader te demonstreeren. Indien, gelijk hij zegt, aan het houden van een bankiers- of kassiers-rekening reeds gevaren verbonden zijn (die intusschen in 1914 hier te lande niet aan het licht zijn getreden!), hoeveel onveiliger is dan het geld der burgerij bij de gemeente, die het niet liquide belegt, maar het uitgeeft voor haar dagelijksche en steeds wassende kasbehoefden. Zeker zou het, naar des schrijvers woorden, voor vele gemeenten in Nederland, die „zoozeer lijden onder gebrek aan vlottende kasgelden”, „een uitkomst zijn” als zij zich van het geld, dat de kleine burgerij opgot en zelf bewaart, konden verzekeren. Maar of deze burgerij en het algemeen belang er wel bij zouden varen in tijd van nood, is een andere vraag.

Niet uit vrees voor concurrentie, maar om het groote gevaar dat er aan verbonden is, herhaal ik dus met nadruk mijn waarschuwing tegen een stelsel dat, indien het zal beantwoorden aan zijn doel, vele miljoenen aan de gemeente zal doen toevloeien, die zij bij een plotselinge paniek *niet* of slechts door het te baat nemen van abnormale credietmiddelen zal kunnen teruggeven.

Jaren geleden, toen van een wereldcrisis als wij thans doorleven niemand enig denkbeeld had, bevatte „The Economist” reeds een gelijke waarschuwing tegen „Municipal Banking” (No. van 22 April 1905), waaraan ik deze zinsnede ontleen:

„Those municipalities which are encroaching upon „a certain division of the business of banking may be „described as a species of merchant banker, and the „merchant banker, both in England and Scotland, „was weeded out as unfit decades ago, because the „temptation to employ his deposits right up to the „hilt in his own adventures was not to be resisted; „consequently, when his credit received a blow, or „when banking credit became indifferent, his reserve „of cash was very seldom sufficient to enable him to „successfully meet a determined run upon him by „his depositors.”¹⁾

En hiermede neem ik voor mij afscheid van verder debat over de gevaren of de zegeningen van het giro, „met zijn boven allen lof verheven goede qualiteiten.”

Laat mij den geachten schrijver nog even mogen verzekeren, dat ik hem zijn Duitsch citaat natuurlijk „ten goede houd”; waarom zou ik niet? Wat bedoelt de heer De Vries eigenlijk met deze captatio benevolentiae? Wat ik hem echter *niet* ten goede houd, is het woord „zich omvormen”, dat, wat het dan ook moge zijn, in ieder geval geen Hollandsch is.

F. E. POSTHUMUS MEIJES.

VOORUITGANG VAN HET HANDELS- VERKEER VAN DE PHILIPPIJNEN.

Volgens het officieele rapport, uitgegeven door het Bureau of Insular Affairs te Washington, is het laatste verslagjaar (eindigend 30 Juni 1916) voor de

1) Cursiveering van mij. Men merke op, dat er bij het toekomstig gemeentelijk giro-wezen geen sprake is van een „verleiding” om de deposito's schoon-*op* te gebruiken voor gewone kasbehoefden, maar dat dit het onomwonden uitgesproken *doel* is.

Philippijnen een recordjaar geweest voor den handel met het buitenland. De totale waarde van den uitvoer bedroeg iets meer dan 61 miljoen dollars. Behalve voor copra, dat nog de nadeelige gevolgen ondervindt van de droogte en den typhoon van het vorige seizoen, blijkt uit de gepubliceerde cijfers, dat de uitvoer van alle producten, zoowel naar de hoeveelheid als naar de waarde, zeer belangrijk is toegenomen. Vooral was zulks het geval met hennep en zijn vezels en suiker. Merkwaardig is vooral de toeneming van dit laatste artikel, daar dit jaar de export voor het eerst het maximum overschreed, dat in 1893 bereikt werd. De suikerindustrie is sedert 1909, dank zij den vrijhandel met de Vereenigde Staten, herleefd en thans tengevolge van de oorlogsomstandigheden bijzonder voordelig geworden. Aan deze omstandigheden toch kan de toeneming van de verschepingen naar Engelsch-Indië en de geheel nieuwe handel met Engeland worden toegeschreven. De invoerhandel, ofschoon beter dan vorige jaren, bleef beneden normaal.

Belangrijke zaken werden alleen gedaan met de Vereenigde Staten, Japan en Fransch Indo-China. Het laatste feit is toe te schrijven aan de groote rijst-invoeren, die het tekort tengevolge van de droogte in 1914 moesten aanvullen. De toeneming van den handel met Japan is gedeeltelijk toe te schrijven aan het betrekken van steenkolen, welke tot dusverre uit Australië verkregen werden.

INGEZONDEN STUKKEN.

WAARDEBEPALING VAN VOORRAAD, GRONDSTOFFEN EN BEZITTINGEN.

Geachte Redactie,

Met belangstelling las ik het artikel van mr. J. Salomonson in het nummer van 15 November over de „Waardebepaling van Voorraad en Grondstoffen”.

De beantwoording der hierbij opdoemende vragen zal voor vele fabrikanten in de komende periode van opmaken van inventaris en balans zeer zeker de noodige moeilijkheden medebrengen.

Toch waag ik de stelling uit te spreken, dat in zeer vele gevallen de fiscus genoeg zal kunnen nemen met iedere methode van waardebepaling van voorraden, zonder de vrees te behoeven te koesteren, dat de schatkist te kort wordt gedaan. In het bijzonder kan de fiscus tegen de door den heer Salomonson voorgestelde methode, om als waarde het gemiddelde der jaren 1911/13 aan te nemen, naar mijne meening geen bezwaar maken, daar hierbij te maken fouten zich van zelve weder zullen corrigeren.

Wanneer een fabrikant op 1 Januari zijn magazijnvoorraad prijst volgens de nu geldende hooge eenheden, boekt hij een schijnbare winst, waarvan het meer dan twijfelachtig is, of die realiseerbaar zal blijken. Dit geldt zoowel voor grondstoffen als voor in voorraad gemaakte goederen. Op een aandeel in die nog te maken winst heeft de fiscus stellig geen recht voor die werkelijk gemaakt is.

Prijst de fabrikant alles volgens de lage eenheden van voor den oorlog, dan zal hij op zijn magazijndienstrekening een saldo verlies vinden en zal dus zijn totale winst lager worden. Den fiscus wordt dus voor het oogenblik schijnbaar tekort gedaan.

Beschouwt men eene industriele onderneming echter als eene combinatie van drie zaken, namelijk 1°. een handel in grondstoffen met één enkelen klant, namelijk: 2°. een fabriek, eveneens met één enkelen klant, namelijk: 3°. een handel in afgewerkt product, dan wordt de toestand wel eenigszins anders.

De handel in grondstoffen koopt tegen marktprijs, verkoopt aan de fabriek tegen marktwaarde, geldende op het oogenblik, waarop de fabriek de materialen noodig heeft en inventariseert tegen de waarde in normale tijden.

De fabriek verkoopt aan den handel in afgewerkt product voor de som van materiaalprijs, loon en onkosten en wordt dus hier verondersteld geen eigen winst te maken.

De handel in product verkoopt tegen marktwaarde van het oogenblik, maar inventariseert tegen de waarde van normale tijden.

Wanneer deze drievoudige onderneming bij de tegenwoordige hoge prijzen van grondstof en product haar balans opmaakt, wordt de winst dus vrij sterk gereduceerd. Blijven de prijsverhoudingen in het volgende jaar op hetzelfde hoge niveau, dan wordt de normale winst op alle goederen, waarop aldus was afgeschreven, maar die in dat jaar door een der drie afdelingen van de zaak verhandeld worden, direct verhoogd met de bedragen, die in de beide handelsafdelingen schijnbaar te veel waren afgeschreven.

Het resultaat is, dat de fiscus dan onherroepelijk het zijne krijgt. Dit gaat zoo door, totdat de prijzen weder gaan dalen. Het winstsurplus boven de normale winst zakt dan geleidelijk met de marktwaarden en zijn de prijzen van materialen en product weder op het oude normale niveau teruggekomen, dan is de winst ook weder normaal.

Aldus boekt de fabrikant slechts die winsten, die werkelijk gemaakt zijn en staat op het oogenblik, dat de toestanden weder normaal zijn geworden, niet voor de noodzakelijkheid een verlies te boeken, omdat hij vroeger te veel winst heeft genomen. Op een aandeel in die schijnbare winst heeft de fiscus zeer zeker geen recht gehad. Omgekeerd heeft de fiscus echter volledig gekregen wat hem toekwam, maar gemiddeld een jaar later dan wanneer men met volkomen wetenschap van wat de toekomst brengen zal in staat ware geweest de materialen en goederen bij voorbaat te inventariseeren op de waarde, die zij werkelijk zullen opbrengen.

Daar niemand die wetenschap bezit, lijkt het niet te veel gevegd den fiscus in den boven aangegeven zin eenig geduld te verzoeken.

Het komt er dan ook zelfs niets op aan, of bij inventarisatie thans zeer lage prijzen worden aangenomen. Het winstsurplus in het volgende jaar wordt juist evenveel hooger als die prijzen nu lager genomen worden.

Waar dus eene te groote afschrijving op grondstoffen of product zichzelf steeds corrigeert, is dit zeer zeker niet het geval met afschrijvingen op blijvende bezittingen of productie-middelen. Elke te hooge afschrijving op fabriek of machinerieën is voor den fiscus voorgoed verloren. Schrijft een fabrikant dus daarop thans meer af dan hij vroeger gewend was, dan heeft de fiscus zeer zeker het volste recht daartegen op te komen.

Toch meen ik, dat hierop ook eene uitzondering gemaakt mag worden, namelijk voor die fabrieksgebouwen en werktuigen, die in deze dure tijden gebouwd en aangeschaft zijn.

Wanneer de toestanden weder normaal zijn geworden, mag de balanswaarde van die bezittingen ook niet hooger zijn dan normaal. Ware dat wel het geval, dan zou het bedrag der dan benoedigde afschrijvingen te hoog zijn en dit zou voor den fabrikant een verlies of wel een te groote reductie van zijn nettowinst beteekenen. Wie dus thans duur meent te kunnen bouwen, omdat hij daardoor zijn winst kan vergrooten, moet den meer-prijs, dien hij thans steedt, als verlies beschouwen en heeft naar mijne meening ook het volste recht dat bedrag in mindering van zijn thans gemaakte winst te brengen. Doet hij dat niet of maakt de fiscus hiertegen bezwaar, dan worden hem bedragen onttrokken, die hem na intreding van normale toestanden in slechter conditie brengen om met zijn product te concurreren. Dit kan onmogelijk de bedoeling zijn.

P. LUGT.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitvoer verboden. Tot dusverre was verboden de uitvoer van alle *visch*, met uitzondering van zalm, aal of paling, gecontroleerde ansjovis, spiering groeter dan 9 c.M., alle week- en schaaldieren en alle zoetwatervis; bij Kon. besluit van 22 dezer is dit verbod aldus gewijzigd, dat onder de uitzonderingen is vervallen *spiering* (deze is thans dus in alle grootten ten uitvoer verboden), terwijl verder zijn toegevoegd de woorden: „voor zoover deze vischsoorten niet zijn gebakken”.

Maximum prijzen. Ingevolge art. 8 der Distributiewet zijn vastgesteld maximumprijzen voor handelsmaterialen in *ijzer en staal*.

Aangezien den Minister gebleken is, dat in verschillende gemeenten de maximumprijzen voor *varkensvleesch* in dier voege worden gehandhaafd, dat op eenigerlei wijze, hetzij openlijk, hetzij verscholen, de slagers aan de gemeenten vergoeden het $\frac{1}{10}$ van het bedrag van het nadeelig verschil tusschen de in- en verkoopprijzen, bedoeld in art. 3, 1e lid, der Distributiewet, is er bij circulaire aan alle burgemeesters op gewezen, dat zoodanige handelwijze niet toelaatbaar is en dat in gevallen, waarin dergelijke afwenteling van distributiekosten op de slagers geconstateerd kan worden, de aflevering van varkens aan de betrokken gemeente gestaakt zal worden.

Afvalproducten der bloemfabricage. Door den Minister van Landbouw, enz. is, ingevolge art. 8 der Distributiewet, bekend gemaakt, dat zij, die gedurende de maand December en volgende, afvalproducten van de bloemfabricage wenschen te betrekken, deze op dezelfde wijze zullen moeten aanvragen als voorgeschreven is voor de veevoederartikelen in het algemeen.

Besparing van brandstoffen. Bij nadere circulaire aan de burgemeesters is er door den Minister van Landbouw, enz. nog de aandacht op gevestigd, dat het, ter verkrijging van de volstrekt noodzakelijke besparing van brandstoffen noodig is, dat de door de gemeenten ten deze te treffen maatregelen uiterlijk 7 December in werking treden. Als doeltreffende maatregelen voor besparing van gas- en electriciteitsverbruik worden dan inzonderheid aanbevolen:—

1. verhooging van den gas- en electriciteitsprijs, welke verhooging zich met het oog op het doel, bereiken van bezuiniging op gebruik en rekening houdend met de financieele draagkracht der ingezetenen, er toe kan bepalen, het verbruik boven een vast te stellen minimum zeer aanmerkelijk te belasten;

2. het stellen van dwingende regelen, waardoor gas- en electricische verlichting van winkels, koffiehuisen, hotels, bij voortdurend zeer beperkt en na een bepaald uur verboden wordt.

MAANDCIJFERS.

ENGELSCH-STATISTISCHE BERICHTEN over October 1916.

	INVOER.		UITVOER.	
	Waarde in duizend p. st.	Vermeerd. of verm. in % van Oct. 1915.	Waarde in duizend p. st.	Vermeerd. of verm. in % van Oct. 1915.
Voedings- en genotmidd.	37.244	+ 20,4	2.537	+ 35,7
Grondstoffen	28.704	+ 32,4	5.960	+ 27,6
Fabrikaten	14.876	+ 2,3	34.473	+ 41,8
Andere goederen	311	+ 62,0	1.745	+ 53,8
Wederuitvoer van ingevoerde goederen			7.663	+ 7,0
Totaal Oct. 1916	81.135	+ 19,6	52.378	+ 33,9
Totaal Oct. 1915	67.816		39.132	
Totaal Oct. 1914	51.379		35.782	

EMISSIES IN NOVEMBER 1916.

Provinciale en Gemeentelijke leeningen f 19.930.500,— zijnde: Noord-Holland f 20.600.000 4% Obl. à 96 3/4 %.	
Bank- en Credietinstellingen ..... , 2.000.000,— zijnde: Wiegman's Bank f 2.000.000 6% pref. aand. à 100 %.	
Hypotheekbanken, werkzaam in Neder- land ..... , 105.000,— zijnde: Haarlemsche f 500.000 aand. 10% ge- stort à 210 %.	
Hypotheekbanken, werkzaam in het buitenland..... , 30.000,— zijnde: Holland Washington f 300.000 aand. 10% gestort à 100 %.	
Industriële Ondernemingen ..... , 17.941.500,— zijnde: Levers Zeep f 3.000.000 5 1/2% Obl. à 100 %.	
BatavaMargarine f 600.000 aand. à 125 %.	
Ind. Mij. Stulemeyer f 250.000 6% Obl. à 101 %.	
Lettergieterij Amsterdam f 500.000 aand. à 153 %	
Ant. Jurgens f 2.000.000 gew. aand. à 175 %.	
Ant. Jurgens f 4.000.000 pref. aand. à 101 %.	
Ant. Jurgens f 4.800.000 pref. winstd. aand. B à 100 %.	
Coöp. Beetwortelsuikerfabriek Zeeland f 800.000 5% obl. à 99 %.	
Cultuurond., Handelsvereen. en Han- delsvenn. .... , 500.000,— zijnde: Alg. Mij. v. Handel en Industrie f 500.000 aand. à 100 %.	
Mijnbouw-Maatschappijen ..... , 4.020.000.— zijnde: Mij. tot Expl. v. Limb. Steenkolenmijnen f 4.000.000 5% obl. à 100 1/2 %.	
Diversen ..... , 4.566.000.— zijnde: Mij. Onr. Goed Domus f 280.000 aand. à 100 %.	
Hengelosche Bouwvereen. f 1.400.000 4 1/2% Obl. à 99 %.	
Hotel Atlanta f 2.900.000 aand. à 100 %.	
Tramweg-Maatschappijen ..... , 495.000,— zijnde: Rott. Tramw. Mij. f 500.000 4 1/2 pCt. Obl. à 99%.	
	Totaal..... f 49.588.000,—
Totaal der emissies in Januari ... f 26.282.800,— Februari ... , 18.978.475,— Maart ..... , 132.756.462,50, April ..... , 2.507.000,— Mei ..... , 9.708.625,— Juni ..... , 108.229.300,— Juli ..... , 20.344.900,— Augustus... , 7.418.375,— September.. , 8.755.772,50 October ... , 30.185.250,— November .. , 49.588.000,—	
	Algemeen totaal..... f 414.754.960,—
Bovendien: f 10.789.000 éénjarige 4 1/2% schatkistbiljetten à f 1006,— f 2.650.000 6 md. schatkistpromessen à f 985,— f 5.190.000 3 md. schatkistpromessen à f 992.50. Introductie van 5 1/2% pref. aand. Vereen. tot Expl. van Margarinefabrieken à 98 1/2 %.	

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

I. BANKDISCONTO'S.

	25 November 1916	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14	
Bank (Bel. Binn. Eff. 4 1/2 " " '15	4 " 23 " '14	
Bank (Vrsch. in R.C. 5 1/2 " " 19 Aug. '14	5 " 23 " '14	
Bank van Engeland 6 " " 14 Juli '16	3 " 29 Jan. '14	
Duitsche Rijksbank 5 " " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14	
Bank van Frankrijk 5 " " 20 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14	
Oostenr. Hong. Bk. 5 " " 10 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14	
Russische Staatsbk. 6 " " 27 Juli '14	5 " 1 Apr. '14	
Nat. Bank v. Denem. 5 " " 10 " '15	5 " 6 Febr. '14	
Zweedsche Rijksbk. 5 1/2 " " 9 Nov. '16	4 1/2 " 6 " '14	
Zwitsersche Nat. Bk. 4 1/2 " " 2 Jan. '15	3 1/2 " 19 " '14	
Bank van Italië .. 5 " " 1 Juni '16	5 " 9 Mei '14	
Feder. Res. Bk. N.Y. 3-5 " " 4 Febr. '15	—	
Javasche Bank.... 3 1/2 " " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09	

II. OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolon- gatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call- money
25 Nov. '16	3 1/4 1)	3	5 17/82	4-5/8	—	2-1/2 1)
20-25 ,, '16	2 3/8-3 1/4	2 3/4-3	5 3/8-3/8	4-5/8	—	2-4
13-18 ,, '16	2 3/8-3/4	2 3/4-3	5 10/82	4-5/8	—	2 1/4-1/2
6-11 ,, '16	2 1/8-3/4	2-3/4	5 10/82	4-5/8	—	2 1/4-1/2
22-27 Nv. '15	3 7/16	2 3/4-3	5 3/16-1/4	—	—	1 7/8
23-28 Nv. '14	—	—	2 3/4-3 1/16	—	—	4 1/2-3/4
20-24 Jul. '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Noteering van 24 November.

WISSELKOERSEN.

I. KOERSEN IN NEDERLAND.

Voor Londen, Berlijn en Parijs worden voorloopig ook de dagelijkse noteeringen te Amsterdam opgenomen. De dagelijkse koersen op New York, alsmede de laagste en hoogste der week zijn aan particuliere opgaven ontleend.

Data	Londen	Berlijn	Parijs	New York
20 Nov. 1916 ..	11.67 3/4	41.25	42.02 1/2	2.44 3/4
21 ,, 1916 ..	11.68 1/2	41.—	42.05	2.44 7/8
22 ,, 1916 ..	11.68 1/4	40.47 1/2	42.05	2.45
23 ,, 1916 ..	11.67 1/4	40.60	41.95	2.44 5/8
24 ,, 1916 ..	11.67 3/4	40.90	42.02 1/2	2.44 3/4
25 ,, 1916 ..	11.68 3/4	40.95	42.02 1/2	2.44 3/4
Laagste der week	11.66 1/8	40.35	41.82 1/2	2.44 1/4
Hoogste ,, ,,	11.70	41.45	42.10	2.45 1/4
18 Nov. 1916 ..	11.66 1/4	41.52 1/2	42.02 1/2	2.44 1/4
11 ,, 1916 ..	11.62 3/4	42.15	41.85	2.43 3/8
Muntpariteit ..	12.10 3/8	59.26	48.—	2.48 3/4

Data	Zwitser- land	Weenen	Kopen- hagen	Stock- holm	Batavia telegrafisch
25 Nov. 1916	47.65	25.92 1/2	65.97 1/2	69.50	99 3/4-100 1/2
Laagste d. w.	47.20	24.85	65.75	69.—	—
Hoogste ,, ,,	48.05	26.40	66.07 1/2	69.52 1/2	—
18 Nov. 1916	47.65	25.80	65.97 1/2	69.10	99 3/4-100 1/2
11 ,, 1916	46.75	26.70	66.12 1/2	69.25	99 3/4-100 1/2
Muntpariteit	48.—	50.41	66.67	66.67	100

OVERZICHT.

De wisselmarkt was deze berichtsweek buitengewoon onregelmatig en deed weder denken aan de eerste tijden van den oorlog. Sedert maanden waren de koersen niet zoo onzeker en vooral voor Berlijn en Weenen kwamen zeer sterke schommelingen voor. De eerste dagen der week hield

voor deze beide deviezen de flauwe stemming, die reeds sedert het begin dezer maand geduurd heeft, aan, zoodat Berlijn op 40,40 en Weenen op 24,75 kwam. Daarna trad eenige reactie in, speciaal voor Weenen, waarbij bekende speculanten à la baisse, trachten te dekken, zoodat de koers weder plotseling tot 26,40 steeg, om echter ten slotte weder flauw te eindigen. Evenzoo Berlijn 40,40, 41,35, 40,90.

Ook Zwitserland was in verband hiermede zeer onregelmatig 47,55, 47,25, 48,—, 47,65.

Londen en Parijs, hoewel niet met zulke sprongen schommelend, waren eveneens onzeker, terwijl ook de overige landen zich niet aan de onzekere stemming konden onttrekken.

II. KOERSEN TE NEW YORK:

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. Rm. 4)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
25 November 1916	4.76.45	5.84 1/2	68 3/4	40 13/10
Laagste d. week..	4.76.45	5.84 1/2	68 3/4	40 13/10
Hoogste „ „ ..	4.76.45	5.84 1/2	69	40 7/8
18 November 1916	4.76.45	5.84 1/2	69 1/4	40 7/8
11 „ 1916	4.76.45	5.84 1/2	69 3/4	40 13/10
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/10

III. KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noterings-eenheden	10 Nov. 1916	17 Nov. 1916	Week 18-24 November		24 Nov. 1916
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8
B. Aires	d.p.gd.pes.	49 7/10	49 7/8	49 3/8	49 7/8	49 3/8
Calcutta	sh/d.p.rup.	1/4 1/8	1/4 5/8	1/4 3/8	1/4 5/8	1/4 5/8
Hongkong ..	id. p. \$	2/3 3/8	2/3 1/4	2/3	2/3 1/2	2/3 1/2
Lissabon	d. p. escudo	32 1/2	32 1/8	31 1/4	32 3/4	31 1/2
Madrid	Peset. p. £	23.32 1/2	23.12 1/2	23.10	23.30	23.07 1/2
Montevideo ..	d. p. peso	53 1/4	53 3/10	53 11/10	53 3/4	53 3/4
Montreal....	\$ per £	4.76 3/8	4.76 1/2	4.76 3/8	4.76 1/2	4.76 3/8
Petrograd ..	R. p. £ 10	163 1/4	155	153 1/2	158	155 3/4
R.d.Janeiro 1)	d. p. milr.	12 3/10	12 1/8	11 3/8	12 3/8	12
Rome	Lires p. £	31.52 1/2	31.95	31.75	32.02 1/2	31.95
Shanghai ..	sh/d.p.tael	3/4 1/4	3/3 3/4	3/3 3/4	3/4 3/4	3/4 3/4
Singapore ..	id. p. \$	2/4 3/10	2/4 3/10	2/4 3/10	2/4 3/10	2/4 3/10
Valparaiso 1)	d. p. pap.p.	10 11/10	10 13/10	10 7/8	10 13/10	10 13/10
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/1 9/10	2/1 9/10	2/1 9/10	2/1 9/10	2/1 9/10

1) Noteeringen op 90 dagen.

GOUD EN ZILVER.

GOUDBEWEGING BIJ DE BANK VAN ENGELAND.

Sedert begin Augustus 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

ZILVER.

De Chineseesche kooporders blijken nog niet van de markt te zijn en daar het Hemelsche Rijk ook te San Francisco op groote schaal als koper optreedt, werd van Amerikaansche zijde deze week zeer weinig ter markt gebracht. Waar ook Indië kooplust toonde en de Muntbesturen nog steeds geneigd zijn, het aangeboden materiaal gretig te absorberen, kon een prijsstijging uit den aard der zaak niet uitblijven. De notering liep dan ook ruim 1 d. op en de markt sluit op het hoogste punt van de week.

Notering te Londen.		te New York.	
25 Nov. 1916.....	35 3/10	73 5/8	
18 „ 1916.....	34 1/8	71 3/8	
11 „ 1916.....	34 1/10	71 1/2	
4 „ 1916.....	32 3/4	68 3/4	
27 Nov. 1915.....	27 1/4	56 1/2	
28 Nov. 1914.....	22 3/4	49 1/4	
20 Juli 1914.....	24 13/10	54 1/8	

NEDERLANDSCHE BANK.

VERKORTE BALANS OP 25 NOVEMBER 1916.

Activa.		
Binnenl. Wis. sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 55.699.387,53 B.-bk. „ 451.056,47 Ag.sch. „ 12.129.686,51 1/2	f 68.280.130,51 1/2
Papier o. h. Buitenl. in disconto	.....	—
Idem eigen portef. Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	f 8.014.129,—	8.014.129,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 28.673.870,96 B.-bk. „ 4.289.075,53 Ag.sch. „ 33.266.115,91 1/2	f 66.229.062,40 1/2
Op Effecten	f 60.723.262,40 1/2	
Op Goederen en Spec.	f 5.505.800,—	66.229.062,40 1/2
Voorschotten a. h. Rijk.	.....	8.718.624,02 1/2
Munten Muntmateriaal	Munt, Goud f 62.949.925,— Muntmat. Goud „ 521.640.663,05 1/2	f 584.590.588,05 1/2
Munt, Zilver, enz.	„ 6.725.169,10 1/2	
Muntmat. Zilver	.....	591.315.757,16
Effecten	Bel. v. h. Res.fonds. id. van 1/8 v. h. kapit.	f 5.143.970,12 1/2 3.956.173,25
Geb. en Meub. der Bank	.....	9.100.143,37 1/2
Diverse rekeningen	.....	1.400.000,— 62.692.833,52
		f 815.750.680,—
Passiva.		
Kapitaal	.....	f 20.000.000,—
Reservefonds	.....	5.155.090,93 1/2
Bankbiljetten in omloop	.....	736.284.365,—
Bankassignatiën in omloop	.....	2.957.409,10
Rekening-Courant saldo's:		
Van het Rijk	f —	
Van anderen	„ 45.992.185,06 1/2	45.992.185,06 1/2
Diverse rekeningen	.....	5.361.629,90
		f 815.750.680,—
Beschikbaar metaalsaldo	f 433.373.755,17	
Op de basis van 2/8 metaaldekking	„ 276.326.963,33 1/2	
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 2.166.868.775,—	

Bij vergelijking met den vorigen weekstaat blijken de volgende verschillen:

	Meer	Minder
Disconto's	.....	5.381.450,77 1/2
Buitenlandsche wissels	281.122,—	
Beleeningen	.....	770.682,22
Goud	2.469.914,56	
Zilver	184.389,84 1/2	
Bankbiljetten	.....	2.259.670,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	168.224,26 1/2	

N.B. Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	25 Nov. 1916	18 Nov. 1916
Aan schatkistpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 113.060.000,—	f 118.910.000,—
Aan schatkistbiljetten	„ 50.000.000,—	„ 56.000.000,—
Aan zilverbons	„ 85.090.000,—	„ 85.090.000,—
	„ 15.968.623,—	„ 16.271.133,—

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.
(In duizenden guldens.)

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeisbare schulden
25 Nov. 1916	584.591	6.725	736.284	48.950
18 " 1916	582.121	6.541	738.544	49.804
11 " 1916	584.157	6.450	740.458	50.211
4 " 1916	585.201	6.318	744.709	51.672
28 Oct. 1916	583.642	6.531	730.338	76.022
21 " 1916	583.658	6.410	715.965	91.762
14 " 1916	584.677	6.273	715.453	90.348
7 " 1916	587.354	6.189	708.521	99.070 ¹⁾
30 Sept. 1916	587.360	6.597	700.782	108.636
23 " 1916	587.367	6.931	678.644	143.451
16 " 1916	587.373	7.000	678.243	146.374
9 " 1916	583.879	7.160	675.829	146.397
2 " 1916	584.865	7.460	679.571	134.879
27 Nov. 1915	411.498	3.777	565.479	35.462
28 Nov. 1914	181.183	4.884	481.145	21.978
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

¹⁾ Waarvan Rek. crt. saldo van het Rijk f 2.694.000.

Data	Disconto's		Belee- ningen	Beschik- baar Metaal- saldo	Dek- kings- percen- tage
	Totaal	Hiervan Schaakist- promessen rechtstreeks			
25 Nov. 1916	68.280	50.000	66.229	433.374	75
18 " 1916	73.662	56.000	67.000	430.096	75
11 " 1916	67.920	52.000	66.721	431.577	75
4 " 1916	70.590	54.000	70.927	431.346	73
28 Oct. 1916	99.035	83.000	63.153	428.001	73
21 " 1916	98.853	83.000	60.507	427.622	73
14 " 1916	93.911	78.000	59.502	428.889	73
7 " 1916	105.286	89.500	59.986	431.122	73
30 Sept. 1916	105.616	89.500	60.662	431.171	72
23 " 1916	106.005	89.500	61.692	428.984	72
16 " 1916	106.348	89.500	62.736	428.547	72
9 " 1916	105.368	88.500	63.168	425.731	73
2 " 1916	97.276	80.500	64.043	428.532	74
27 Nov. 1915	71.762	39.560	91.230	294.542	69
28 Nov. 1914	179.194	77.500	135.548	85.248	37
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekking.

JAVASCHE BANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.
(In duizenden Guldens.)

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeisb. schulden
16 Sept. 1916	69.393	23.823	152.070	54.620
9 " 1916	69.085	24.716	149.637	56.224
2 " 1916	71.599	24.806	145.520	67.471
26 Aug. 1916	71.107	24.633	145.577	64.986
18 Sept. 1915	42.770	32.514	134.876	32.474
19 Sept. 1914	27.296	21.728	133.380	16.239
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Belee- ningen	Diverse reke- ningen ¹⁾	Beschik- baar metaal- saldo	Dek- kings- percen- tage
16 Sept. 1916	6.790	36.430	64.511	9.051	51.878	45
9 " 1916	6.749	35.485	65.460	7.486	52.629	46
2 " 1916	6.871	37.841	67.579	7.365	53.807	45
26 Aug. 1916	6.840	37.942	65.583	7.401	53.628	***
18 Spt. 1915	5.977	14.063	49.225	25.102	41.814	45
19 Spt. 1914	6.673	6.914	67.575	4.920	19.101	33
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa.

²⁾ Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.
(In duizenden guldens.)

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeisb. schulden	Disconto's	Div. reke- ningen ¹⁾
23 Sept. 1916	650	1.098	743	876	718
16 " 1916	658	1.132	759	874	724
9 " 1916	643	1.155	745	885	727
2 " 1916	708	1.054	791	882	623
25 Sept. 1915	879	958	1.040	865	1.262
26 Sept. 1914	845	999	895	734	320
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

I. BANK VAN ENGELAND.

WEEKSTAAT VAN 22 NOVEMBER 1916.
ISSUE DEPARTMENT.

Notes issued.. £ 73.022.190	Government Debt £ 11.015.100
	Other securities,, 7.434.900
	Gold coin and bullion .... ,, 54.572.190
£ 73.022.190	£ 73.022.190

BANKING DEPARTMENT.

Capital..... £ 14.553.000	Government securities.. £ 42.187.582
Rest ..... ,, 3.188.932	Other securities,, 98.634.422
Public deposits ,, 55.580.473	Notes ..... ,, 36.102.600
Other deposits ,, 105.417.900	Gold and silver coin ..... ,, 1.835.843
Seven-day and other bills.. ,, 20.142	
£ 178.760.447	£ 178.760.447

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Onderstaand overzicht bevat tevens de cijfers der door de Regering uitgegeven currency notes van 1 £ en 10 sh. met het bedrag der gouddekking en der tot dekking aangewezen Government securities. De publicatie dezer cijfers geschiedt sedert 26 Augustus 1914.

(In duizenden p. st.)

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.			Dek- kings- percen- tage ¹⁾
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.	
22 Nov. 1916	56.469	36.920	135.808	28.500	104.878	
15 " 1916	56.476	36.895	138.880	28.500	107.767	
8 " 1916	56.495	37.172	139.072	28.500	107.822	
1 " 1916	56.363	37.224	137.188	28.500	105.807	
24 Nov. 1915	52.457	33.302	90.226	28.500	44.621	
25 Nov. 1914	72.223	35.315	34.134	13.500	13.924	
22 Juli 1914	40.164	29.317	.....	.....	.....	

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re- serve	Dek- kings- percen- tage ¹⁾
22 Nov. 1916	42.188	98.634	55.580	105.418	37.938	23 $\frac{1}{2}$
15 " 1916	42.188	106.234	53.738	114.925	38.031	22 $\frac{1}{2}$
8 " 1916	42.188	100.683	51.597	111.252	37.773	23 $\frac{1}{4}$
1 " 1916	42.188	105.714	51.107	116.622	37.589	22 $\frac{3}{8}$
24 Nov. 1915	18.895	98.116	52.149	84.649	37.605	27 $\frac{1}{2}$
25 Nov. 1914	26.286	111.316	18.691	156.463	55.358	31 $\frac{5}{8}$
22 Juli 1914	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{3}{8}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

II. DUITSCHE RIJKS BANK.

STAAT VAN 23 NOVEMBER 1916.

De biljetten zijn sedert den oorlog niet inwisselbaar.

Metallbestand	Mk.	2.534.517.000
davon Goldbestand		2.518.231.000
Reichs- und Darlehenskassenscheine.....	„	281.848.000
Noten anderer Banken	„	12.933.000
Wechsel	„	8.383.569.000
Lombardforderungen	„	10.726.000
Effekten	„	71.791.000
Sonstige Aktiva	„	681.908.000
Grundkapital.....	„	180.000.000
Reservefonds	„	85.471.000
Notenumlauf	„	7.127.016.090
Sonstige täglich fällige Verbindlichkeiten	„	4.173.866.000
Sonstige Passiva	„	410.939.000

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Onderstaand overzicht bevat tevens het cijfer der uitgegeven Darlehenskassenscheine. De Scheine, welke niet in kas zijn bij de Reichsbank, circuleeren grotendeels onder het publiek. De Darlehenskassen zijn ingesteld op 11 Augustus 1914.

(In duizenden Mark)

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekkingspercentage ¹⁾
23 Nov. 1916	2.534.517	2.518.231	281.848	7.127.016	40
15 „ 1916	2.533.020	2.516.753	300.574	7.178.348	39
7 „ 1916	2.527.915	2.511.881	252.942	7.245.928	38
31 Oct. 1916	2.522.286	2.506.076	229.445	7.260.036	38
23 Nov. 1915	2.473.449	2.434.754	556.745	5.764.868	53
23 Nov. 1914	1.993.669	1.948.686	599.867	4.009.164	65
23 Juli 1914	1.691.669	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Nov. 1916	8.383.569	4.173.866	2.733.100	269.400
15 „ 1916	8.230.813	3.933.091	2.691.800	288.500
7 „ 1916	7.795.331	3.403.665	2.596.900	242.400
31 Oct. 1916	7.877.607	3.458.360	2.528.800	218.700
23 Nov. 1915	4.666.794	1.723.347	1.499.000	508.000
23 Nov. 1914	2.887.493	1.415.795	894.000	595.000
23 Juli 1914	750.892	943.964	.....	.....

III. BANK VAN FRANKRIJK.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Van 6 Aug. 1914 tot 28 Jan. 1915 werden geen staten gepubliceerd. De met * geteekende posten komen eerst sedert 28 Jan. 1915 in den weekstaat voor. De biljetten zijn sedert den oorlog niet inwisselbaar.

(In duizenden francs.)

Data	Goud	Zilver	* Te goed in het buitenland	Wissels	* Uitgestelde wissels
23 Nov. 1916	5.036.089	316.258	840.690	601.978	1.362.556
16 „ 1916	5.023.004	319.187	813.610	618.356	1.365.961
9 „ 1916	5.009.400	325.798	894.720	632.052	1.368.906
2 „ 1916	4.992.020	326.094	933.780	576.256	1.371.186
25 Nov. 1915	4.835.193	361.539	995.315	295.831	1.868.057
26 Nov. 1914	—	—	—	—	—
23 Juli 1914	4.104.390	639.620	—	1.541.080	.....

Data	Beleening	* Buitgew. voorsch. afd. Staat	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
23 Nov. 1916	1.346.936	6.600.000	15.952.396	1.852.500	86.220
16 „ 1916	1.354.111	6.400.000	15.894.282	1.730.120	72.390
9 „ 1916	1.362.108	6.400.000	15.972.641	1.797.823	122.052
2 „ 1916	1.380.300	6.600.000	16.128.286	1.743.294	180.888
25 Nov. 1915	571.669	7.400.000	14.278.424	2.671.181	42.842
26 Nov. 1914	—	—	—	—	—
23 Juli 1914	769.400	.....	5.911.910	942.570	400.590

IV. RUSSISCHE STAATSBANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

De post „Schatkistbiljetten“ komt eerst sedert 14 November 1914 n. st. in den weekstaat voor. De biljetten zijn niet inwisselbaar.

(In miljoenen Roebel).

Data n. st.	Goud	Te goed i/h buitenland	Zilver	Schatkistbiljetten	Disconto's en beleeningen	Circulatie	Rek. Courant
21 Nov. '16	1.559	2.055	102	6.148	907	8.176	1.694
14 „ '16	1.561	2.055	113	6.202	890	8.083	1.709
5 „ '16	1.556	2.055	110	6.014	798	7.935	1.770
29 Oct. '16	1.559	2.055	107	5.368	764	7.875	1.708
21 Nov. '15	1.605	134	29	3.368	1.521	5.113	1.548
21 Nov. '14	1.550	215	43	433	1.223	2.805	993
21 Juli '14	1.601	144	74	....	757	1.634	1.099

V. BELGIË.

Van de Nationale Bank van België, die haar goudvoorraad naar Londen heeft overgebracht, zijn sedert 6 Augustus 1914 geen weekstaten openbaar gemaakt.

De Société Générale de Belgique is einde 1914 met de functie van circulatiebank belast. Het Notendepartement dezer bank publiceert wekelijks verkorte balansen. De biljetten zijn niet inwisselbaar.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden francs.)

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. saldi.
7 Nov. 1916	350.990	76.742	480.000	47.743	827.228	118.616
31 Oct. 1916	352.036	76.639	480.000	45.520	828.562	115.235
26 „ 1916	352.330	76.443	480.000	44.075	828.431	114.262
19 „ 1916	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068
10 Nov. 1915	158.205	36.886	480.000	60.014	538.202	198.018

VI. VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

In werking getreden op 16 November 1914.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden dollars.)

Data	Goud	Zilver	Wissels	Deposito's	Circulatie	Dekkings-Percentage ¹⁾
27 Oct. '16	397.979	9.976	107.216	581.900	12.997	71
20 „ '16	384.284	10.561	104.057	564.218	12.928	70
13 „ '16	386.977	13.991	101.094	559.990	12.815	71
6 „ '16	394.348	11.377	99.486	568.758	13.349	72
29 Oct. '15	281.406	37.058	44.067	358.554	13.918	77

¹⁾ Gouddekking van deposito's en circulatie na aftrek van de posten tusschen de banken onderling.

VEREENIGDE NEW YORKSCHE BANKEN EN TRUST MAATSCHAPPIJEN.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(Gemiddelden in duizenden dollars.)

Data	Reserve	Deposito's	Circulatie	Beleeningen en disconto's	Surplus Reserve
25 Nov. '16	640.580	3.554.430	30.150	3.446.560	56.970
18 „ '16	696.630	3.601.350	30.620	3.458.360	84.770
11 „ '16	695.480	3.564.210	31.240	3.401.890	109.730
4 „ '16	688.160	3.502.350	31.500	3.346.610	112.370
27 Nov. '15	735.660	3.361.090	35.090	3.138.210	179.930
28 Nov. '14	468.850	2.045.920	78.320	2.156.710	132.420
25 Juli '14	467.880	1.958.320	41.730	2.057.570	26.170 ¹⁾

¹⁾ Op basis van 25 % van alle deposito's.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 25 November 1916.

Nederlandsche staatsfondsen hadden in de afgelopen week een zwak verloop. Ook Indische Schuldsorten werden lager verhandeld. Eensdeels is dit te wijten aan de op handen zijnde nieuwe staatsleening van f 125 miljoen, anderdeels aan de vele andere emissies, die thans aangekondigd worden en die de geldmarkt doen verstijven, zoodat de prolongatiekoers reeds tot 3 pCt. is opgelopen. Dat een Nederlandsche staatsleening weer spoedig zou moeten komen viel te voorzien, aangezien de vlottende schuld van het Rijk weer bedenkelijk begon te vermeerdere en dringend om consolidatie vroeg. Al vertoont de geldmarkt op het oogenblik de neiging, haar goedkoop aanzien te laten varen, zoo mag te zijner tijd toch een gunstig onthaal voor de derde staatsleening worden verwacht; trouwens ook nu nog blijft de uitslag van de zeer talrijke particuliere emissies over het algemeen zeer bevredigend. Slechts de aandelen Hotel „Atlanta” vormen een uitzondering en doen wegens de feitelijke mislukking van de uitgifte sterk disago.

Van buitenlandsche staatsfondsen genoten Russen aanvankelijk weer vraag op hoogere koersen, een vraag die later eenigszins inkromp, daar het bericht, dat hier Russische obligatiën met valsch Hollandsch zegel in omloop zijn, de kooplustigen tot afwachten aanleiding gaf. De grondstemming blijft evenwel vast, aangezien deze onaangename factor niets afdoet aan het feit, dat de Russische economische verhoudingen zich op bevredigende wijze blijven ontwikkelen. De goudvoorraad bij de Russische staatsbank neemt steeds toe en op de thans in gang zijnde nieuwe oorlogsemissie komen de inschrijvingen, naar bericht wordt, ruim binnen. Onder de hand heeft de Russische regering een 5½ pCt. leening van \$ 50 miljoen in de Vereenigde Staten ondergebracht.

Voor Zuid-Amerikaansche staatsfondsen was de stemming ook in de afgelopen week minder gunstig. De oogsten schijnen namelijk sterk te zijn tegengevallen en de geruchten, dat de uitvoer van tarwe gedeeltelijk zou worden stopgezet of wel hoge uitvoerrechten daarop geheven zouden worden, vinden thans bevestiging. Dit geldt o.a. voor Argentinië en Uruguay. Ook voor Brazilianen was de stemming gedrukt.

	18 Nov.	22 Nov.	25 Nov.	Rijzing of daling.
5 % Ned. Werk Schuld	102¾	102¾	102¼	- 1/2
3½ % „ „ „	85	85¼	85¼	+ 1/4
3 % „ „ „	77¼	77¼	76¾	- 5/16
2½ % „ „ „	64¼	64¼	64¾	- 1/16
5 % Oost-Indië 1915	101¼	101	100¾	- 7/8
5 % Bulgarije 1902	62¾	62	61	- 1¾
3½ % Italië 1862—1881	57	54	54	- 3
4 % Nicolai 1867—1869	69	67¾	67¾	- 1¼
4 % Rusland 1880	60¾	61½	61½	+ ¾
4 % Rusland Hope	66	66¼	66¼	+ 1/16
4 % Servië 1895	46	50	51	+ 5
5 % Sao Paulo 1905	67¾	65½	66	- 1¾
5 % Chili 1896	80	78¾	81¾	+ 1¾

De houding van de locale markt was verdeeld bij geringen zakenomvang. Bijzonder vast blijft de stemming voor bankaandeelen en wel speciaal voor dezulke, die zich met cultuurzaken bezig houden.

Voor industriele soorten is de belangstelling den laatsten tijd niet zoo groot meer, ofschoon de koersen zich over het algemeen goed kunnen handhaven. Aandeelen Wester Suikerraffinaderij brokkelen echter regelmatig in koers af en verloren in de afgelopen week bijna 20 pCt.

Een onverdeeld gunstig aanzien had de cultuurafdeeling, gesteund als zij werd door den dubbelen factor: a. een bijna geëindigde oogstcampagne die zeer gunstig schijnt geweest te zijn; b. hoge opbrengstrijzen, waaruit te zamen een nieuwe gunstige omstandigheid ontstaat: uitzicht op hoge dividenden. Prijsstijgingen schommelen tusschen 10 en 30 pCt. behoorden niet tot de uitzonderingen. Bijzonder vast waren aandeelen Handelsvereniging „Amsterdam”, Javasche en Pagottan Cultuur.

Mijnbouwfondsen waren andermaal verwaarloosd en zwaker, inzonderheid voor Aequators, die 6½ pCt. verloren.

Een zeer stil aanzien had de petroleumafdeeling, die vooral voor de Rumeensche soorten wederom koersdalingen te zien gaf. Zoo sluiten o.a. Geconsolideerde en Orions onderscheidenlijk 8¾ en 3½ pCt. lager. Het hoofdfonds Koninklijke en zijn satellieten: Perlak, Moeara Enim en Sumatra Palembang konden vrijwel hun vorige koersen handhaven.

De wel is waar zeer langzame, maar gestadige hausse-beweging in den prijs van het rubberproduct te Londen oefent haar gunstige uitwerking ook op de betreffende afdeeling hier ter beurze uit. Zoo konden o.a. Amsterdam Java Rubber een koerswinst van ruim 10 pCt., Timbang Deli van ruim 15 pCt. boeken, enz. Alleen Serbadjadi's waren in reactie.

Ofschoon uit de fabelachtig hooge prijzen, die voor nieuwe schepen betaald worden, het groote gebrek aan scheepsruimte nog altijd blijkt, is toch in de afdeeling van scheepvaartfondsen ter beurze van Amsterdam de willige houding niet wedergekeerd, deels omdat het vasthouden van de „Koningin Regentes” een pijnlijken indruk maakt, deels omdat de vredesgeruchten nog altijd niet van de lucht zijn. Van veel belang waren de koersverliezen evenwel niet.

Tabaksfondsen konden zich eenigszins van hun vorig koersverlies herstellen; blijkbaar maakten de door eenige maatschappijen (Deli-Mij. en Rimboen) gepubliceerde oogst-ramingen voor 1916 een goeden indruk.

	18 Nov.	22 Nov.	25 Nov.	Rijzing of daling.
Koloniale Bank	165¾	170	170	+ 4¼
Ned. Ind. Handelsbank	247	254½	253½	+ 6½
Ned. Handel Mij. resc.	198¼	205	207¾	+ 9¼
Amsterdamsche Superfosfaat	160½	176½	170¼	+ 9¾
Insulinde Oliefabrieken	250½	254	265	+ 14½
Ned. Scheepsbouw	180	170	182	+ 2
Ned. Fabriek van verduurz. levensmiddelen	121	125	126	+ 5
Wester Suikerraffinaderij	209¾	200	191	- 18¾
Vorstenlanden	241	249½	250¾	+ 9¾
Handelsvereen. A'dam	413	428	442½	+ 29½
Javasche Cultuur	410	427½	420	+ 10
„Pagottan” Cultuur Mij.	210	226½	225	+ 15
„Aequator”	94	90	87½	- 6½
Guyano Goud	15¾	16	16¾	+ 1½
Ketahoen	27¾	26½	26½	- 1¼
Geconsolideerde	167¾	157¾	159¼	- 8¾
Koninklijke	518¾	514¾	518	- 7/8
Perlak	62½	62	61½	- 1¾
North Caucasian	254	258	258	+ 4
Orion	57½	54	54	- 3½
Amsterdam Rubber	220¼	224	226¾	+ 6½
Amsterdam Java Rubber	70	79¼	80¼	+ 10¼
Handel Telepak	214	220¼	217½	+ 3½
Serbadjadi	334¾	331	330	- 4¾
Timbang Deli	162	174¾	177¼	+ 15¼
Holland Amerika Lijn	443	442	439½	- 3½
Kon. Holl. Lloyd	209¾	205½	205¼	- 4½
Kon. Ned. Stoomboot	259	254¾	255	- 4
Deli Batavia	422½	421	421	- 1½
Deli Maatschappij	505½	510	509¾	+ 4¼
Medan cert. v. aand.	190	196¾	191	+ 1
Medan gew. aand.	194¾	191¼	190¼	- 4½
Banjoewangi	114¾	112	110	- 4¾
Leidsche Veem	130¾	141	138¾	+ 8¾
Bosch-Helmond Stoomtram	21	27½	27½	+ 6½

De handel in de Amerikaanse afdeeling is verder ingekrompen. Alleen Steels en voorbijgaand Marine's genoten nogal vraag. Vast waren Gulf States Steels en bijzonder willig Dominion Steels, die in navolging van Wall Street 26¾ pCt. in prijs verbeterden op, naar het schijnt, zeer gunstige bedrijfsvooruitzichten. Zoo worden o.a. naar verluidt de petroleumterreinen van deze onderneming met succes geëxploiteerd. Voor preferente Marine ontstond later weer vraag op hoogere koersen, vermoedelijk onder den indruk van de jaarcijfers, die zeer bevredigend luiden: bruto \$ 61.669.000 (+ \$ 16.049.000); netto \$ 28.270.000 (+ \$ 20.477.000). Zeer ongunstig was daarentegen het verloop voor Missouri Kansas- & Texas-aandeelen, die lager werden aangeboden op het bericht, dat circa 30 pCt. (\$ 26.600.000) op de gewone aandeelen gestort zou moeten worden.

	18 Nov.	22 Nov.	25 Nov.	Rijzing of daling.
American Beet Sugar	103¾	107½	104¾	+ 1/2
American Can	66¾	63½	67¼	+ 3/8
American Car & Foundry	74¾	76¾	76½	+ 1½
American Hide & Leather	72	75	74¾	+ 2¾
Anaconda Copper	206½	211	206¼	- 1/4
Central Leather	118¾	118	120	+ 1¼
Citres Service	304	315½	330¾	+ 26¾
Dominion Steel	76¾	82	80¾	+ 4¾
Gulf States Steel	170	150	150½	- 19¾
Studebaker Corp	131½	133	134	+ 2½

	18 Nov.	22 Nov.	25 Nov.	Rijzing of daling.
U. S. Steel Corp.....	122 ³ / ₈	123 ⁹ / ₁₆	124 ¹ / ₈	+ 1 ¹ / ₂
Atchison Topeka	107 ³ / ₄	107 ⁵ / ₈	107 ¹ / ₄	- 1/2
Chic. Rock Island.....	37 ³ / ₄	36 ¹ / ₂	37 ¹ / ₈	- 5/8
Denver	21 ³ / ₈	20 ³ / ₄	21	- 5/8
Erie	38 ³ / ₈	37 ¹ / ₂	38 ¹ / ₂	+ 1/8
Kansas City.....	28 ¹ / ₂	27 ¹¹ / ₁₆	27 ³ / ₈	- 1 ¹ / ₈
Missouri Kansas & Texas ..	11 ¹ / ₈	10 ⁹ / ₁₆	9 ¹⁵ / ₁₆	- 1 ³ / ₁₀
New York Ontario & Western ..	33 ⁵ / ₈	32 ¹ / ₈	31 ³ / ₄	- 1 ⁷ / ₈
Southern Pacific	101 ⁷ / ₈	101 ⁵ / ₈	101	- 7/8
Union Pacific	149 ¹ / ₂	148 ¹ / ₈	149.	- 1/2
Intern. Merc. Mar. common..	50 ¹ / ₁₆	49 ¹ / ₈	49 ¹⁵ / ₁₆	- 1/8
" " " pref.....	120 ¹ / ₂	118 ³ / ₄	120 ¹ / ₂	-

De beurzen der geallieerden hadden een weinig opgewekt verloop. Nauwelijks is de inschrijving op de oorlogsleening aan de Seine afgelopen en werden door de regeering eenige belangrijke bedragen bij de Fransche Bank teruggestort of de staat komt weer voor nieuwe bedragen bij de Bank in het krijt. Zoo stegen de voorschotten, door de Bank van Frankrijk aan den Staat verstrekt, in de afgelopen week met fr. 200 miljoen. Een ongunstigen indruk maakten ook de resultaten door de groote Fransche spoorwegen verkregen. Over 1914 bedroeg het tekort van de 5 groote Fransche spoorwegmaatschappijen en de Staatsspoor te zamen fr. 343¹/₂ miljoen, over 1915 fr. 372 miljoen, terwijl het voor 1916 op fr. 450 miljoen geraamd wordt.

Ondanks al deze min gunstige omstandigheden mag Frankrijk zich in een groot vertrouwen van de zijde der Vereenigde Staten verheugen. Terwijl Morgan c.s. steeds gereed staan om oorlogscredieten te verstrekken, blijkt de firma Kuhn Loeb, die zich om bekende redenen op streng neutraliteitsstandpunt plaatst, geneigd om in de financieele behoeften van de groote Fransche steden te voorzien, hetgeen indirect natuurlijk een even groote steun voor de Fransche schatkist is, die, waar stedelijke leeningen in Frankrijk thans moeilijk kunnen worden ondergebracht, anders allicht zou moeten bijspringen. Zoo worden door genoemde firma na een leening, onlangs aan de Stad Parijs verstrekt, thans Bordeaux, Lyon en Marseille elk aan \$ 20 miljoen geholpen.

Te Londen liepen Consols verder gevoelig terug: 56¹/₈—56—55³/₄. Ook voor andere fondsen was de tendenz onbehagelijk.

Te Berlijn oefende het verscheiden van keizer Frans Jozef slechts voorbijgaand een ongunstigen invloed op het marktverloop uit. Eenige successen op het Rumeensche oorlogsveld behaald en een verdere verhooging van prijzen in de ijzerindustrie herstelden de stemming.

Te Weenen zal het overlijden van den ouden keizer vermoedelijk geen invloed uitoefenen op de bereids in gang zijnde inschrijving op de vijfde oorlogsleening, want geld is z66 goedkoop, dat tal van industrieele maatschappijen en bankinstellingen tot zeer groote kapitaalsuitbreidingen met succes voegaan. Zoo verhoogt of verhoogde de Pester Ungharische Commercialbank haar kapitaal met Kr. 40 miljoen, de Pester Vaterländische Sparcassa met Kr. 15 miljoen, de Bodenkreditanstalt met Kr. 9 miljoen enz.

De aanvankelijk vaste houding van Wall Street, die gesteund werd door groote bestellingen bij de industrie, voornamelijk van de zijde der spoorwegen, voorts door het verder oploopen van den koperprijs en door een ontworpen fusie tusschen eenige voornamelijk koperproducenten, die een groep willen vormen met een kapitaal van \$ 70 miljoen, werd later geheel verdrongen door een aantal minder gunstige factoren. Hiertoe moet in de eerste plaats gerekend worden het hernieuwde gevaar voor spoorwegstaking indien de maatschappijen den achturigen arbeidsdag 1 Januari a.s. niet hebben ingewilligd. De toestand is ernstig, nu een rechter te Kansas City de betreffende wet in strijd met de grondwet heeft verklaard. Vermoedelijk zal de zaak evenwel ook thans in der minne geschikt worden. President Wilson schijnt namelijk der Interstate Commerce Commission een wenk te hebben gegeven om den spoorwegmaatschappijen ten spoedigste tariefverhoging toe te staan, waardoor deze voor het verlies, dat het toestaan van den achturigen arbeidsdag berokkenen zal, vermoedelijk voldoende compensatie zullen vinden.

De markt werd nog beheerscht door ongunstige politieke berichten uit Mexico, alsmede door de publicatie van de in- en uitvoercijfers over October, die voor het eerst sedert langen tijd in vergelijking met de vorige maand een ver-

mindering van den uitvoer en een vermeerdering van den invoer aantoonen, zooals uit onderstaande opgaaft blijkt.

		Uitvoer.	
September 1916....	\$ 513.000.000	(\$ 297.767.000)	
October 1916....	\$ 491.000.000	(\$ 334.639.000)	
		Invoer.	
September 1916....	\$ 164.000.000	(\$ 151.425.000)	
October 1916....	\$ 176.000.000	(\$ 148.530.000)	

GOEDERENHANDEL. GRANEN.

27 November 1916.

Tarwe. Op de prijsverlaging aan de Noord-Amerikaansche markten is door opleving der Europeesche vraag in het begin der week weder eenige verhooging gevolgd, die echter slechts kort heeft geduurd en spoedig voor verdere prijsdaling heeft plaats gemaakt. Regen in Argentinië is daaraan blijkbaar niet vreemd geweest. Verder wint de overtuiging veld, dat de tarweoogst in de Vereenigde Staten grooter is geweest, dan aangenomen werd. De verscheppingen van tarwe uit Noord-Amerika blijven dan ook steeds groot en zijn sedert het begin van het seizoen van zulken omvang geweest, dat, indien zij nog drie weken op denzelfden voet voortgaan, dan reeds de hoeveelheid tarwe uit de Vereenigde Staten en Canada zal zijn uitgevoerd, die indertijd als het geheele export-overschot van het seizoen werd aangegeven. Blijkbaar is de Amerikaansche tarwe-markt zeer gevoelig, wat in tijden, waarin het speculerende publiek zich bij tarwe interesseert, dikwijls voorkomt. De statistische positie der tarwe heeft namelijk in het algemeen geene verandering ten goede ondergaan. Uit Australië wordt zelfs bericht, dat de oogst tegenvalt en de opbrengst waarschijnlijk belangrijk minder zal zijn dan verwacht werd. In Argentinië wordt zelfs een uitvoerrecht op tarwe en een gedeeltelijk uitvoerverbod aangekondigd, waarover elders in dit nummer meer wordt gezegd. Als natuurlijk gevolg van zulke berichten zoude men prijsverhoging in Amerika verwachten, doch inplaats daarvan is de prijs van den Decembertermijn te Chicago van 20 tot 25 November 5¹/₄ c. gedaald en aangeland op 176⁷/₈. Misschien heeft daartoe medegewerkt het Engelsche bericht, dat de behoefte van dat land tot April is gedekt en het vermoeden, dat de vraag althans van dien grooten koper waarschijnlijk voorloopig niet sterk zal zijn. Als bezuinigingsmaatregel is in Engeland voorgeschreven, dat voor het verloop slechts een enkele soort meel mag worden gemalen van geringer zuiverheid dan tot dusver gewoonte was, zoodat een kleiner percentage der tarwe voor veevoeder in aanmerking komt. Een bruinbroodvoorschrijf dus in gematigden vorm, want het percentage, dat uit tarwe mag worden verwijderd is nog zeer groot en er is dus nog lang geen sprake van kropmeel. Als gevolg van dezen maatregel wordt echter reeds eene zoo sterke vermindering van de beschikbaar komende afvalproducten verwacht, dat de prijzen van voedergranen niet onbelangrijk zijn gestegen met uitbreiding der vraag.

Mais was vast in Europa en slechts weinig lager in Amerika, waar de prijs voor den December-termijn te Chicago ondanks de flauwe tarwemarkt op 25 November slechts 1⁷/₈ c. lager was dan 5 dagen tevoren. De verscheppingen van Argentinië waren weder belangrijk lager dan de vorige week. In Amerika zijn de aanvoeren van den ouden oogst vrijwel afgelopen en in de volgende week wordt uitbreiding van het aanbod van den nieuwen oogst verwacht. De vrachten van Argentinië zijn belangrijk gedaald, doch ondanks die verlaging was Plata-Mais aan de Engelsche markten zeer vast met flinke vraag en nu en dan zeer hooge prijzen. De berichten omtrent den Argentijnschen maïsogst blijven ongunstig en ook voor dit artikel wordt een gedeeltelijk uitvoerverbod aangekondigd. Er is echter eenige regen gevallen en in dat land, waar regen op het laatste oogenblik soms wonderen doet, kan dus de oogst nog meevallen.

Gerst wordt nog steeds duurder en de aanvoeren in Noord-Amerika nemen reeds af. Wel zijn de verscheppingen tot nog toe van flinken omvang geweest, hetgeen deed vermoeden, dat de ongunstige oogstberichten overdreven waren geweest, doch spoedig schijnen kleinere uitvoeren te mogen worden verwacht.

Haver schijnt nog steeds in voldoende hoeveelheid aanwezig in de belangrijkste uitvoerlanden Argentinië en Noord-Amerika. In zijn prijsbeweging is dit artikel het minst aan de tegenwoordige heftige schommelingen der graanmarkten onderhevig.

Buitenlandsche granen in Nederland.

De distributie der Regeerings-voederganen en lijnkoeken vindt geregeld plaats en nu men aan het nieuwe systeem begint te gewennen, gaat de uitvoering met minder bezwaren gepaard, dan in den aanvang werden ondervonden. Te beginnen met 10 December zal aan den vrijen handel in de afvalproducten der meelmolens een einde komen. Deze artikelen zullen verder tezamen met de voedergranen door de veevoederbureaux worden gedistribueerd.

Zaken in lijnzaad zijn ook in de afgelopen week niet tot stand gekomen. De aankoop in Argentinië is zeer bezwaarlijk geworden wegens het geringe aanbod en de door den ongunstigen oogsttoestand veroorzaakte hoge prijzen, die voor de Nederlandsche olieslagers geen marge overlaten.

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Aires*)		
	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Haver Dec.	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Liinz. Dec.
27 Nov. 1916	173 1/2	90	55	14,75	10,50	22,70
20 „ 1916	182 1/8	94 3/8	57 3/4	14,95	11,45	26,00
27 Nov. 1915	103 1/2	63 3/4	39 3/8	9,45 ^{a)}	5,20	12,00 ^{b)}
27 Nov. 1914	113	63 1/4	48	9,80 ^{b)}	5,15	10,25 ^{b)}
20 Juli 1914	82 ^{c)}	56 3/8 ^{c)}	36 1/2 ^{c)}	9,40 ^{b)}	5,38 ^{b)}	13,70 ^{b)}

^{a)} per Dec. ^{b)} per Sept. ^{c)} per Jan.

*) De noteeringen van Buenos Aires zijn van 23 November en 16 November.

Loco-prijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	27 Nov.		Soorten.	20 Nov.	
	27 Nov.	20 Nov.		27 Nov.	20 Nov.
Tarwe	456 ¹⁾	456 ¹⁾	Haver 38 lb. white clipped	18,— ¹⁾	18,— ¹⁾
Rogge No. 2 Western ..	nom.	nom.	Lijnkoeken. Nd.		
Mais La Plata	335 ¹⁾	335 ¹⁾	Amer. van La Plata-zaad ..	190 ¹⁾	190 ¹⁾
Gerst 46 lb. feeding....	335 ¹⁾	335 ¹⁾	Lijnzaad La Plata	680,—	680,—

¹⁾ Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1.000 kilo's.

Artikelen	Rotterdam		Amsterdam	
	19-25 Nov. 1916	Sedert 1 Jan. '16	19-25 Nov. 1916	Sedert 1 Jan. '16
	Tarwe	17.231	1.444.068	4.785
(waarvan voor de Bel- gium Relief Comm.).	13.970	807.429	—	—
Rogge	1.087	22.280	—	525
Boekweit	—	10.258	—	500
Mais	10.126	456.100	—	181.333
(waarvan voor de Bel- gium Relief Comm.).	4.812	88.940	—	—
Gerst	3.257	100.352	—	21.019
Haver	—	44.430	—	12.550
Lijnzaad	2.650	106.264	—	50.012
Lijnkoeken	—	142.705	—	8.407
Tarwemeel	2.314	26.552	—	—
(waarvan voor de Bel- gium Relief Comm.).	—	1.260	—	—

METALEN.

IJZER EN STAAL.

Engeland. Er valt geen bijzondere verandering in de ijzer- en staalindustrie te vermelden. De fabrieken werken met volle kracht, doch er zijn slechts kleine hoeveelheden beschikbaar voor andere doeleinden dan die van het Gouvernement.

Duitschland. Door het vrijlaten van een grooter aantal troepen voor industriële doeleinden, schijnen de fabrieken het vraagstuk om den omvang van het geproduceerde oorlogsmateriaal te vergrooten, met succes te hebben opgelost en, er wordt beweerd, dat in sommige inrichtingen de productie tot 90% van die in vredetijd is verhoogd. Door eenige staalfabrikanten is een poging aangewend om de prijzen van hun producten te verhoogen, doch de Regeering schijnt, met het oog op de abnormale winsten, die door sommige grootere instellingen werden behaald, niet gunstig gestemd te zijn voor dit plan.

Amerika. De markt toonde in de afgelopen week groote levendigheid tengevolge van het hardnekkige gerucht, dat de aanvoer van ruw-ijzer in het komende jaar wellicht niet voldoende zal zijn om de vraag te bevredigen. Er zijn reeds orders geboekt voor het tweede halfjaar van 1917. De hoogovens in Alabama, die voornamelijk voor export bestellingen werken, hebben hun geheele productie voor de eerste helft van het volgende jaar verkocht. De prijzen voor staalproducten bewegen zich nog steeds opwaarts.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Ijzer Ciev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
24 Nov. 1916..	nom.	144.10/-	190.10/-	30.10/-	58.-/-
17 „ 1916..	nom.	139.10/-	188.17/6	30.10/-	57.10/-
26 Nov. 1915..	72/7	81.5/-	168.10/-	28.10/-	100.-/-
27 Nov. 1914..	51/5	54.2/6	141.5/-	19.5/-	25.15/-
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

STEENKOLEN.

Er valt niets nieuws te vermelden. Er is geen verbetering waarschijnlijk vóór de bestaande voorraden verminderd zijn. Onder deze omstandigheden zijn de prijzen voor prompte levering nog steeds erg zwak. Voor December is de toon echter beslist vaster, terwijl de eigenaars, beïnvloed door het kleine aantal orders, dat zij geboekt hebben, hogere prijzen verlangen.

PETROLEUM.

(Ontleend aan den „Petroleum Review“.)

Londen, 17 November 1916.

Petroleum. Markt vast. Prijzen zijn onveranderd.

2e destillaat..... 1 s. 1 d.
Standard White .... 1 s. 1 1/2 d.
Water White ..... 1 s. 2 1/2 d.

Smeeroliën. Markt zeer vast.

American pale ..... £ 21
American red ..... £ 21
American filt.-cyl. .... £ 18
American dark cyl. .... £ 15

Benzine. In Londen zijn de prijzen voor benzine per gallon (kleinhandel):

No. 1 ..... 2 s. 10 d.
No. 2 ..... 2 s. 9 d.
No. 3 ..... 2 s. 8 d.

Alle merken zijn in Schotland en Ierland 1 d. per gallon duurder.

Voor de verbruiksbelasting moeten bovenstaande noteeringen met 6 d. per gallon worden verhoogd.

Stookolie en vethoudende oliën. Geen officiële noteeringen.

Terpentijn. De noteeringen voor terpentijn zijn de afgelopen drie weken geweest.

3 Nov. 10 Nov. 17 Nov.
Amer. loco.. 44 s. 4 1/2 d. 44 s. 10 1/2 d. 45 s. 1 1/2 d.
Nov./Dec. .. 44 s. 4 1/2 d. 45 s. 44 s. 1 1/2 d. (Dec.)
Jan./April.. 45 s. 3 d. 45 s. 7 1/2 d. 45 s. 9 d.
Mei/Aug. .. 46 s. 3 d.

Paraffine. Geen veranderingen in de prijsnoteering.

Liverpool, 16 November 1916.

Petroleumproducten vinden vasten verkoop. Amerikaansch gaat tegen 11 d. - 1 s. per gallon. De benzine noteert 2 s. 10 d. per gallon voor den kleinhandel. Leveringen volgen moeilijk.

Bakou, 16 November 1916.

Markt vast. Noteering staat op 45 kopeken.

New York, 16 November 1916.

Noteeringen zijn de afgelopen veertien dagen onveranderd gebleven.

Philadelphia, 16 November 1916.

Standard White noteert 8,35 per gallon.

Bucarest, 16 November 1916.

Toestand onveranderd. Bustenari staat 76 francs per ton genoteerd.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester dd. 15 November 1916.

De markt was de laatste dagen van de vorige week in verhouding kalm en de prijzen sloten zelfs iets flauwer, maar Maandag begon een nieuwe hausse-campagne en

middling Amerikaansch katoen kost nu bijna een shilling per pond. Deze veranderde stemming is moeilijk te verklaren, tenzij dat men thans meer algemeen de kleine oogstschattingen als correct aanneemt, hoewel Neill Brothers in hun laatste circulaire als volgt schrijven: „Over het algemeen meenen wij geen verandering te moeten brengen in onze laatste oogstschatting, n.l. een Amerikaansche oogst van 13.150.000 balen en een vermoedelijke consumptie van 14.750.000 balen, waardoor de zichtbare voorraad aan het einde van het seizoen 2.230.000 balen zal zijn tegen 3.830.000 balen verleden jaar.” Een ding is echter opmerkelijk: de balen zijn zwaarder dan verleden jaar en het zachte weer zal in verschillende districten een gunstigen invloed op den na-oogst hebben. De Egyptische katoenmarkt is wat kalmer, waarschijnlijk doordat het Beursbestuur den handel daarin aan zekere beperkingen heeft onderworpen. Prijzen zijn dan ook circa een penny lager dan een week geleden.

Amerikaansche garens blijven goed gevraagd en fabrikanten van Medium-nummers hebben nu marge eenigszins kunnen verbeteren. De groote vraag is voor het binnenland, terwijl de export-handel reeds sedert weken niet veel beteekent. Fabrikanten van boomen zijn goed bezet en verschillende spinners van fijne garens willen geen verdere orders aannemen uit vrees, dat zij geen geschikte katoen kunnen krijgen. Bundelgarens zijn rustig en de exportvraag in Egyptische garens beperkt zich hoofdzakelijk tot stocklots, die belangrijk onder de huidige noteeringen verkocht worden.

De doekmarkt blijft zeer vast, maar prijzen stijgen zoo snel, dat overzeesche koopers in den regel achter het net visschen en men alle offertes alleen vrijblijvend kan uitsenden. Er is een goede vraag van Engelsch-Indië, hoofdzakelijk voor Calcutta en Madras, maar de meeste biedingen zijn te laag. China is rustig, maar verkoopprijzen worden wat beter en men toont daar zelfs neiging, voor vlugge levering bij te koopen. De kleinere markten zijn zeer levendig en de meeste fabrikanten zijn beter bezet dan sinds maanden het geval is geweest; in vele gevallen is het moeilijker oude orders af te leveren dan nieuwe orders te boeken.

NOTEERINGEN VOOR LOCO-KATOEN.

(Middling Uplands.)

	24 Nov. '16	17 Nov. '16	10 Nov. '16	24 Nov. '15	24 Nov. '14
New York	20,10 c	20,20 c	19,30 c	11,85 c	11,— c
Liverpool	12,13 d	11,91 d	11,31 d	7,04 d	4,46 d

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendballen balen.)

	1 Aug. '16	Overrekenkomstige perioden	
	tot 17 Nov. '16	1915-'16	1914-'15
Ontvangsten Gulf-Havens..	2471	1732	1632
„ Atlant. Havens	1080	1069	757
Uitvoer naar Gr. Britannië	1050	641	458
„ „ 't Vasteland.	903	911	401
„ „ Japan etc...	166	99	134

Vorraden in duizendballen	17 Nov. '16	17 Nov. '15	17 Nov. '14
Amerik. havens.....	1434	1364	1111
Binnenland.....	1187	1207	981
New York.....	112	299	75
New Orleans.....	429	300	196
Liverpool.....	635	892	711

WOL.

Noteeringen te Bradford:

Data	64 average	Colonial carded			
		56	50	46	40
24 November 1916....	60	42	35	30	27 1/2
17 „ 1916.....	59 1/2	42	35	30	27 1/2
24 November 1915....	38 1/2	32 1/2	30	26 1/2	23 1/2

De stemming op de markt te Bradford blijft onveranderlijk vast en de prijzen blijven een opwaartsche beweging vertoonen.

De La Plata markten blijven zeer opgewekt met willigen tendenz. Vooral van de zijde van Noord-Amerika, Italië en Frankrijk bestaat er levendige kooplust.

SUIKER.

De Bietsuikermarkt verkeerde in zeer kalme stemming en er kwam weinig verandering in de waarde van November- en December-levering. Bij het slot was November tot f 23,—, December tot f 22 2/3, en Mei tot f 24 1/16 verkrijgbaar.

Volgens F. O. Licht bedroegen de zichtbare voorraden:

	1916	1915	1914
Duitschl. } 1 Sept.	250.000*	545.000*	536.607 tons
Hamburg }			
Oostenrijk 1 „	305.000*	478.000*	244.741 „
Frankrijk 1 Juli	33.189	118.953	295.126 „
Nederland 1 Nov.	19.243	24.947	36.303 „
België 1 Oct.	9.193	29.738	53.447 „
Engeland 1 „	151.134	181.438	112.437 „
Totaal Europa	767.759	1.378.076	1.278.661 tons
Ver.St.v.N.A. 2 Nov.	51.000	170.116	298.286 „
Cubahavens 1 „	143.000	181.778	89.373 „
Totaal.....	961.759	1.729.970	1.666.320 tons

*Raming.

Zonderen wij Duitschland, Oostenrijk en België uit, dan komen wij tot de volgende cijfers:

	1916	1915	1914
Frankrijk 1 Juli	33.189	118.953	295.126 tons
Nederland 1 Nov.	19.243	24.947	36.303 „
Engeland 1 Oct.	151.134	181.438	112.437 „
V. St. v. N.A. 2 Nov.	51.000	170.116	298.286 „
Cubahavens 1 „	143.000	181.778	89.373 „
Totaal.....	397.566	677.232	831.525 tons

Op Java bleef de vaste stemming der markt gehandhaafd. Verdere verkoopen uit den volgenden oogst vonden plaats tot f 14 1/2 en f 14 1/4 voor Superieur, f 12 1/4 tot f 13,— voor No. 16 en hooger en f 12 1/8 voor No. 12/14. Britsch-Indië toonde minder belangstelling, doch enkele kleinere Europeesche landen hebben in den laatsten tijd reeds contracten voor Javasuiker uit oogst 1917 afgesloten.

De suikerelexport van Java gedurende October heeft 148.000 tons bedragen tegen 115.000 tons verleden jaar, waardoor de totale uitvoeren tot einde October van dit jaar gebracht worden op ongeveer 950.000 tons tegen ongeveer 865.000 tons verleden jaar. Bij een circa 250.000 tons groter oogst zijn de voorraden op Java thans nog aanmerkelijk groter dan A^o. P^o.

De Amerikaansche markt toonde gedurende de afgelopen week eene scherpe daling en de noteering van Spot-Centrifugals liep van 6,40 c. terug naar 5,88 c. De nieuwe groote Cuba-oogst begint reeds invloed uit te oefenen. Volgens Himely zullen op Cuba waarschijnlijk 12 nieuwe fabrieken in deze campagne in werking gesteld worden.

De stock op Cuba bedroeg op 13 dez. 97.000 tons tegen 119.268 tons en 77.000 tons in de beide voorgaande jaren.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per December.	Londen			New York 96% Centrifug.
		Tates Cubes No. 1	White Java-fob.	Americ. Granulated fob.	
24 Nov. 1916....	f 22 2/3 1/2	47/1 1/2	—	—	6,27 a 6,40
17 „ 1916....	„ 23 1/4	47/1 1/2	25/-	31/-	6,40
24 Nov. 1915....	„ 20 1/4	40/6	20/-	23/6	4,77
24 Nov. 1914....	„ 13 5/32	31/-	—	—	4,04
21 Juli 1914....	„ 11 13/32	18/-	—	—	3,26

RUBBER.

De markt was in de afgelopen week over het algemeen vast en prijzen liepen op tot 2/10 1/2 voor loco prima Crepe. Daarna trad een reactie in en de week sluit op 2/9.

De rijzing der prijzen wordt toegeschreven aan de belangstelling, die door de fabrieken, zowel de Amerikaansche als de andere, getoond wordt. De premie, die prima Crepe boven smoked Sheets bedong, is verdwenen en voor deze laatste soort worden nu dezelfde prijzen betaald.

Para-soorten deelen niet in de algemeene belangstelling

en de notering van 3/4 1/2 voor loco moet dan ook als nominaal beschouwd worden.

Slotnoteringen:

Prima Hevea Crepe en smoked Sheets:			
loco	2/9	einde vorige week	2/7 1/2
December	2/9	" "	2/7 3/4
Jan./Juni	2/9	" "	2/8
Hard cure fine Para loco	3/4 1/2	" "	3/4 1/2

KOFFIE.

(Uit het Mailbericht van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Wederom staat de berichtgever voor dezelfde taak waarmee hij verleden week en overigens reeds zoo dikwerf had te worstelen, namelijk om mede te deelen dat de toestand onveranderd is en dat er letterlijk niets te vermelden valt.

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
24 Nov. 1916	408.000	6475	2.636.000	6300	11 3/16
18 " 1916	433.000	6475	2.609.000	6200	12 1/16
24 Nov. 1915	492.000	5300	1.995.000	5900	12 5/16
24 Juli 1914	353.000	4900	889.000	5700	16

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
24 Nov. 1916 ..	44.000	1.236.000	288.000	6.296.000
24 Nov. 1915 ..	92.000	1.833.000	292.000	6.990.000

NETTEN EN OLIËN.

Oleo-Margarine. De afladings-offerten luiden f 128,— voor „Choicest”; tot dezen prijs zijn er echter geen koopers. Premier-Jus. Zuid-Amerikaansche. De afladings-offerten luiden:

f 105,—	voor 1e soort;
„ 101,—	„ 2e „
„ 98,—	„ 3e „

doch worden door de fabrikanten als te hoog beschouwd, daar men c. i. f. Engeland f 8,— goedkoper kan kopen.

Neutrallard. Op prompte-aflading werden ronde posten verkocht tot f 126,—.

Imitatie-Neutrallard geen offerten.

Katoenzaadolie. Er zijn geen vaste offerten aan de markt, doch biedingen van f 87/86,— c. f. Rotterdam zouden misschien tot zaken leiden.

Geraffineerd Cocosvet. Notering f 81/80,— voor December-levering.

De noteringen voor Premier-Jus in Weenen zijn gedurende den oorlog dusdanig gestegen, dat het wel interessant is ze met die der vorige jaren te vergelijken.

einde Nov.

	1913	1914	1915	1916
Fijnste „Landware”....	117-120	122-128	605-615	1040-1050
Midd.kwal. „Landware”	114-116	116-118	585-600	1030-1040
Prima eetbare Talk....	104-106	108-115	575-580	1010-1020

Prijzen in Kroonen pr. 100 Kg. netto, franco wagon Weenen.

COPRA.

De markt was deze week weder zeer vast gestemd. Het aanbod van sundried was betrekkelijk gering, dat van telquel iets ruimer.

Java f. m. s. was tenslotte tot f 46 3/4 te plaatsen. Molukken telquel tot f 44 1/2.

Ceylon cif. Londen £ 40.10.- en cif. Marseille £ 43.15.-.

NOTEERINGEN.

Java f. m. s.

25 November 1916....	f 46 3/4	} N. O. T.-condities.
18 " 1916....	„ 46	
25 November 1915....	„ 34 3/4	
25 November 1914....	„ 49 1/4	
20-25 Juli 1914....	„ 28 3/4	

VERKEERSWEZEN.
BEVRACHTINGEN.

25. Nov. 1916. In de afgelopen week vertoonde de markt geen wijziging. Vrachten van Noord-Amerika, Engelsch-Indië en Cardiff bleven stijgen.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
20/25 Nov. 1916	—	—	f 12,—	16/-	f 75,—	110/-
13/18 " 1916	—	—	—	16/-	„ 75,—	—
22/27 Nov. 1915	—	—	f 7,50	13/2	„ 51,—	88;3
23/28 Nov. 1914	—	—	6/6	4 1/4 1/2	47/6	30/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

HOUT.

Data	Cronstadt		Golf van Mexico	
	Holland (gezaagd)	Oosth. Engeland (mijnstutten)	Holland (pitch-pine)	Engeland (pitch-pine)
20/25 November 1916 ..	—	—	—	500/- ¹⁾
13/18 " 1916 ..	—	—	f 336,—	483/6 ¹⁾
22/27 November 1915 ..	—	—	—	—
23/28 November 1914 ..	—	—	—	—
Juli 1914 ..	f 12,—	24/6	75/-	77/6

ERTS.

Data	Bilbao Middlesbro'	Carthage Middlesbro'	Griekenland Middlesbro'	Poti Middlesbro'
20/25 November 1916..	18/6	19/6	—	—
13/18 " 1916 ..	18/6	19/6	—	—
22/27 November 1915 ..	17/1 1/2	18/-	—	—
23/28 November 1914 ..	6/6	6/6	—	—
Juli 1914 ..	4/3	5/4 1/2	5/9	8/6

KOLEN.

Data	Cardiff				Oosth. Engeland	
	Bardeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Cronstadt
20/25 Nov. 1916	34/-	59/6	74/-	42/6	f 7,—	—
13/18 " 1916	34/-	59/6	60/-	42/6	„ 7,—	—
22/27 Nov. 1915	fr 39,35	53/3	55/-	39/6	„ 6,—	—
23/28 Nov. 1914	„ 13,—	15/6	17/3	16/10	—	—
Juli 1914	„ 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	5/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Burmah West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
20/25 November 1916 ..	185/-	205/-	—	—
13/18 " 1916 ..	160/-	195/-	—	150/- ¹⁾
22/27 November 1915 ..	75/-	105/-	—	73/-
23/28 November 1914 ..	21/-	32/-	36 1/2	21/3
Juli 1914 ..	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per zeilschip.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Hout gezaagd en pitchpine per St. Pet. Standard van 165 kub. vt., mijnstutten per vadem van 216 kub. vt.
Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

BINNENVRACHTEN.

Er is geene wijziging van den toestand te verwachten.

VRACHTEN TE ROTTERDAM.

(in Gld. per 2000 K.G.)

Data	Erts nr. Ruhrhavens		Massale goed. Bovenrijn	Waterstand
	1/4 lostijd	1/2 lostijd		
20-25 November 1916..	—	—	—	gunstig
13-18 " 1916..	—	—	—	gunstig
22-27 November 1915..	0,45	0,55	—	vallende
23-28 November 1914..	0,20	0,30	—	gunstig
20-24 Juli 1914..	0,60	0,70	1,05	gunstig

J. & J. M. VOORHOEVE
Makelaars in Assurantiën
Anno 1836

ROTTERDAM

GEBROEDERS CHABOT ROTTERDAM

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Ver-
koop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e. a. verzekeringen
van elken aard.

NIEUWE BERGING-MAATSCHAPPIJ - MAASSLUIS

OPGERICHT 1887

Contracteeren voor het lichten en bergen van gezonken schepen
en ladingen, op de rivieren en buitengaats.

Belasten zich met het instellen van duikeronderzoek; het opruimen
van wrakken enz. door middel van springstoffen; het uitvoeren
van pompwerken, waaronder het zuigen van erts en granen.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ

Maatschappelijk Kapitaal f 75.000.000,—, waarvan reeds uitgegeven f 56.000.000,—

Uitgifte van 4000 Aandeelen à f 1000,—
tot den koers van 180 pCt.

Deze aandeelen deelen ten volle in het dividend over het boekjaar 1916.

De NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ stelt te haren Kantore en bij hare
Agentschappen te Rotterdam en te 's-Gravenhage alsmede bij hare Factorij te Batavia en hare
Agentschappen te Samarang, Soerabaia en Medan de inschrijving open op bovengenoemde
aandeelen op

DINSDAG 5 DECEMBER 1916

van des morgens 9 uur tot des namiddags 4 uur

Bij elke inschrijving moeten gevoegd zijn de dividendbewijzen No. 20 van f 14.000,—
oude aandeelen voor elk nieuw aandeel, waarvoor wordt ingeschreven.

Prospectussen en Inschrijvingsbiljetten zijn verkrijgbaar te haren Kantore en bij hare
Agentschappen te Rotterdam en te 's-Gravenhage.

AMSTERDAM, 27 November 1916.

ALGEMEEN ADRESBOEK VAN NEDERLAND

TEN DIENSTE VAN HANDEL EN NIJVERHEID

Algemeene Naamlijst van beroepen en bedrijven uit alle Gemeenten. Naar officieele gegevens bewerkt

14de druk. Gebonden in geheel linnen band f 10,—

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel en NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, Rotterdam

ROTTERDAMSCHЕ BANKVEREENIGING

Maatschappelijk Kapitaal	f 50.000.000,—
Waarvan reeds uitgegeven	„ 34.000.000,—
Reserve	„ 9.500.000,—

UITGIFTE VAN

Nominaal f 6.000.000,— Nieuwe Aandeelen tot den koers van 132 pCt.

ten volle deelende in het dividend over het boekjaar 1917 en waarvan reeds f 2.000.000,— vast geplaatst zijn.

Ondergeteekende bericht, dat op

VRIJDAG 1 DECEMBER 1916

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur

bij hare kantoren te ROTTERDAM en AMSTERDAM en bij hare Bijbank te 's-GRAVENHAGE eene INSCHRIJVING zal zijn opgesteld op

f 4.000.000,— nominaal Nieuwe Aandeelen

Prospectussen en Inschrijvingsbiljetten zijn bij de inschrijvingskantoren verkrijgbaar.

ROTTERDAMSCHЕ BANKVEREENIGING

ROTTERDAM
AMSTERDAM
'S-GRAVENHAGE } 27 November 1916.

De Nederlandsche Overzee Trust-Maatschappij

maakt bekend dat hare Afdeeling

ALGEMEENE ZAKEN II is verplaatst

van PALEISSTRAAT No. 2 naar

ORANJESTRAAT No. 9

Spreekuren: Maandag 10—12

Donderdag 2—4

(Maandag, 27 November, geen spreekuur)

De Afdeeling TELEGRAMMEN, thans Parkstraat 14

zal van WOENSDAG, 29 NOVEMBER, af, eveneens

ORANJESTRAAT No. 9 gevestigd zijn

Nederlandsche Bankinstelling

voor waarden belast met
vruchtgebruik en periodieke uitkeeringen

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE

Geplaatst Maatschappelijk Kapitaal	f	3.000.000,—
Reserves ruim	„	512.000,—
Geldleeningen en aangekochte waarden per 1 November 1916	„	14.814.862,—
Uitstaande Pandbrieven per 1 Nov. 1916 „	„	14.807.400,—

UITGIFTE VAN

f 1.000.000,— AANDEELEN

in stukken van f 2500,— en f 1250,—
waarop 10 pCt. is te storten.

Een bericht betreffende bovenvermelde uitgifte is verkrijgbaar:

te *Amsterdam*: bij de AMSTERDAMSCHEN BANK,
de ROTTERDAMSCHEN BANKVEREENIGING
en de Heeren KERKHOVEN & Co.

te *Rotterdam*: bij MARX & Co's BANK.

te *'s-Gravenhage*: bij de BANK VOOR EFFECTEN- EN WISSEL-
ZAKEN,

MARX & Co's BANK
en ten kantore der Vennootschap.

De Directie:

R. SCHWARZ. — Mr. H. R. VAN MAASDIJK.

Boll & Dunlop's Distilleerderij, Rotterdam

OPGERICHT ANNO 1821

Agenten, de Heeren: JACOBSON, VAN DEN BERG & Co., Semarang,
Soerabaya, Batavia, Cheribon
VAN NIE & Co., Medan, Deli
HESTERMAN & Co., Menado
NICHOLAS RATH & Co., New York

De Erven de Wed. J. van Nelle

ROTTERDAM

Tabaks- en Sigarenfabrieken
Koffiebranderij - Theehandel

VAN RIJN & Co

UTRECHT — POSTBUS 40

EENIGE FABRIKANTEN
VAN DE UTRECHTSCHEN

FIJNE TAFELMOSTERD

Een polis der

NILLMIJ

van 1859

's-Gravenhage, Veenestraat 1

geeft volledige
zekerheid en rust.

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MIJ

ROTTERDAM

Wijnhaven 111-113

Telef. 7841 -'42 -'43

Belast zich
met 't verzorgen
van uitgaven
en tijdschriften
op elk gebied

Scheepvaart- en Steenkolen-Maatschappij --- Rotterdam

Filialen: AMSTERDAM — IJMUIDEN — LEEUWARDEN — HARLINGEN

ENGELSCHEN STEENKOLEN

GEREGELDE LIJNEN:

ROTTERDAM—LEITH

AMSTERDAM—NEWCASTLE o/T.

HARLINGEN—GOOLE